

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΤΗΝΟΥ

ΤΑΞΗ: Α΄

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ:2013-2014

ΤΜΗΜΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΘΕΜΑ: «Η ιστορία της ενδυμασίας »



Υπεύθυνη καθηγήτρια: Γαβριήλ Αφροδίτη (ΠΕ 01)

Η ιστορία της ενδυμασίας

Ομάδα Α΄

Σοφία Απέργη
Μαριλένα Βιδάλη
Ναταλία Βιδάλη
Κατερίνα Δελλατόλα
Μαρία Κομνού

Ομάδα Β΄

Άρης Μπελιτσάκος
Λιάνα Παγίδα
Κατερίνα Παλαμάρη
Αλεξάνδρα Σουράνη
Αντελάιντο Τσουλχάι

Ομάδα Γ΄

Γιώργος Βιδάλης
Γιάννης Καστορίνης
Μάρκος Κουμαριανός
Σπύρος Μελισσοουργός
Αργύρης Σανταμούρης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ	5
1.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ	5
1.2 ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ	6
1.3 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΡΟΥΧΩΝ: ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	8
1.4 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΣΗΣ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ	14
2.1 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ	14
2.2 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗ ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ.....	14
2.3 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ	15
2.3.1 ΣΟΥΜΕΡΙΟΙ	15
2.3.2 ΑΣΣΥΡΙΟΙ ΚΑΙ ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΙ	16
2.4 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟ	19
2.5 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΣΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ.....	23
2.6 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	24
2.7 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΡΩΜΗ.....	26
2.8 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ	31
2.9 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.....	36
2.9.1 ΡΩΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ.....	36
2.9.2 ΓΟΤΘΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ.....	37
2.10 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ.....	42
3.1 17ος ΑΙΩΝΑΣ.....	43
3.2 18ος ΑΙΩΝΑΣ.....	46
3.3 19ος ΑΙΩΝΑΣ.....	49
3.4 Η ΜΟΔΑ ΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ	57
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	67
ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	67

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενδυμασία είναι ένα θέμα που απασχολεί πολλούς ανθρώπους. Πολλοί ασχολούνται με την ενδυμασία γι' αυτό και συνεχώς εξελίσσεται. Αυτό που μας ώθησε να ασχοληθούμε με το θέμα της ενδυμασίας είναι ότι και εμείς θέλουμε να μάθουμε τι είναι «ενδυμασία». Εξάλλου η ενδυμασία ενδιέφερε τους ανθρώπους από τα αρχαία χρόνια. Σήμερα για πολλούς είναι τρόπος ζωής. Η ενδυμασία εμφανίζεται με ποικίλους τρόπους, δέχεται πολλές μορφές και άπειρες διαστάσεις και λαμβάνει τις μεγαλύτερες και πλέον εύκολες αλλαγές. Αποτελεί αναπόσπαστο, στενά οικείο και απόλυτα αναγκαίο στοιχείο για τον άνθρωπο δίνοντάς του διαρκή ανανέωση, αυτοπεποίθηση και ασφάλεια. Μέσα από αυτήν ο άνθρωπος δημιουργεί προσωπικότητα και γίνεται το ξεχωριστό και μοναδικό πλάσμα στον κόσμο που ζει και κινείται.

Έτσι και εμείς οδηγηθήκαμε να ασχοληθούμε με το θέμα αυτό για να έχουμε την ευκαιρία να την εξερευνήσουμε και να μάθουμε περισσότερα γι' αυτή. Θα μελετήσουμε για την έννοια της ενδυμασίας, τα αίτια και τη δημιουργία του πρώτου ενδύματος, τις πρώτες ύλες κατασκευής, τα βασικά είδη ένδυσης και την ενδυμασία στους προϊστορικούς χρόνους (παλαιολιθική, νεολιθική εποχή). Επίσης, για την ενδυμασία των αρχαίων πολιτισμών της Μέσης Ανατολής (Μεσοποταμία, Αίγυπτο, Περσική Αυτοκρατορία), για την Αρχαία Ελλάδα, τη Ρώμη, το Βυζάντιο και για την ενδυμασία στην Αναγέννηση. Τέλος, για τον τρόπο ενδυμασίας τον 17^ο, 18^ο, 19^ο, 20^ο αιώνα και για την δεκαετία του 20, 30, 40 και θα φτάσουμε στο σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

1.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Με τον όρο ενδυμασία εννοούμε το σύνολο των 'ενδυμάτων' για την εξωτερική εμφάνιση του ανθρώπου, ενώ ο όρος ένδυμα καλύπτει κάθε αντικείμενο κατασκευασμένο από οποιοδήποτε υλικό, κατεργασμένο ή όχι, έστω όμως να ικανοποιεί τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιείται. Το ένδυμα ή η ένδυση περιλαμβάνει κάθε τροποποίηση του παρουσιαστικού ενός ατόμου από τα ρούχα και τα αξεσουάρ μέχρι το μακιγιάζ, το χτένισμα, τα κοσμήματα, τη στάση, τα εσώρουχα, τις βάτες, ακόμη και την χειρουργική αλλαγή.

Γενικότερα, η ενδυμασία παρουσιάζεται με ποικίλους τρόπους λαμβάνει πολλές μορφές και άπειρες διαστάσεις και δέχεται τις μεγαλύτερες πλέον αλλαγές. Επίσης είναι το σύνολο των διάφορων αντικειμένων που φοράει ο άνθρωπος με σκοπό την προστασία της ζωής του. Αποτελεί αναπόσπαστο, στενά οικείο και απόλυτα αναγκαίο στοιχείο για τον άνθρωπο, προσφέροντάς του διαρκή ανανέωση, ασφάλεια και αυτοπεποίθηση. Μέσα από αυτή, ο άνθρωπος δημιουργεί προσωπικότητα και γίνεται ξεχωριστό και μοναδικό πλάσμα στον κόσμο που ζει και κινείται.

Επίσης, η ενδυμασία αποτελεί σημείο ταυτότητας, αναγνώρισης και αναφοράς, έλξης και γοητείας, αποστροφής και εκφοβισμού, συμβολικό στοιχείο, πομπό και δέκτη μηνυμάτων.

Το ένδυμα αποτελεί μια δυναμική μορφή πολιτισμού με ιστορική, κοινωνική, βιομηχανική, ψυχολογική, οικονομική διάσταση και είναι κομμάτι αυτογνωσίας. Η συνάντηση παλαιότερων με νέες αισθητικές αξίες, μπορεί να οδηγήσει σε μετεξέλιξη παραδοσιακών μορφών τέχνης προς σύγχρονες. Η ιστορική εξέλιξη της ενδυμασίας υποδηλώνει την εξέχουσα θέση που κατέχει η ενδυμασία στη ζωή του ανθρώπου. Σε κάθε στάδιο της εξελικτικής πορείας της ενδυμασίας, συναντούμε διαφορετικές ενδυματολογικές τεχνικές και αρκετά συνδεδεμένες με τις επικρατούσες ιστορικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες.

Τέλος, το ένδυμα σε αρκετές περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να βοηθήσει το άτομο να επιτύχει τα αισθητικά ιδεώδη της εποχής του.

1.2 ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ



Ο πανάρχαιος πρόγονος από την αρχή της ζωής του επιδίωξε να καλύψει τις βασικές του ανάγκες. Σε πρώτο στάδιο, άρχισε να αναζητά τρόπους να καλύψει και να προστατέψει το σώμα του από τις καιρικές συνθήκες (το κρύο, τη βροχή κ.α.). Έπειτα, οι λόγοι για τους οποίους επινοήθηκε το ένδυμα δεν πρέπει να ήταν αποκλειστικά πρακτικοί, εφόσον συναντούμε τον άνθρωπο ντυμένο και σε τόπους, όπου δεν το επέβαλαν.

Πολλοί προϊστοριολόγοι υποστηρίζουν ότι σε δεύτερο στάδιο, ο άνθρωπος φόρεσε ρούχα για να καλύπτει το πρόσωπό του από εχθρικά στοιχεία που περιέβαλλαν τη ζωή του.

Σε τρίτο στάδιο ο άνθρωπος προσπάθησε να ταυτιστεί με ορισμένα ζώα, θεότητες ή άλλους ανθρώπους. Ο άνθρωπος αυτής της εποχής συνήθιζε το τατουάζ και το βάψιμο του προσώπου και του σώματος. Ο εξοπλισμός του σώματος αποτέλεσε μια ακόμη βασική αιτία χρησιμοποίησης του ενδύματος από τον άνθρωπο για να ικανοποιήσει την φιλαρέσκειά του.

Σε τέταρτο στάδιο η επιθυμία του ανθρώπου ήταν να δείξει την κοινωνική του θέση την δύναμη ώστε να ξεχωρίσει μέσω της ενδυμασίας του από το κοινωνικό σύνολο. Ακόμη είναι πολύ πιθανό να ήθελε να εντυπωσιάσει, να εκφοβίσει και να νικήσει τους εχθρούς του μέσα από το ένδυμά του.

Ως έναν μεγάλο βαθμό ο άνδρας έκανε φανερή την οικονομική και κοινωνική θέση του. Μετά από την Γαλλική και στη συνέχεια την βιομηχανική επανάσταση απέρριψε την τάση να κυριαρχεί και να υπογραμμίζει την ταξική μέσω της ενδυμασίας του. Στη σύγχρονη εποχή, πάντως, οι άνδρες έχουν ανακτήσει κάποιο μέρος του <<ναρκισσισμού>> τους και ντύνονται πιο επιδεικτικά και φανταχτερά.



1.3 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΡΟΥΧΩΝ: ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ

BAMBAKI

Μια από τις πιο σημαντικές πρώτες ύλες που χρησιμοποιείται για την κατασκευή ρούχων είναι το βαμβάκι. Το βαμβάκι είναι ένα πολύ άνετο, απαλό και συνηθισμένο φυσικό υλικό. Έχει αρκετά πλεονεκτήματα κι ένα από αυτά είναι ότι δεν λιώνει όταν βρίσκεται κοντά σε φωτιά κι έτσι είναι δύσκολο να καεί.

Το βαμβάκι στα παλιά χρόνια ξεκίνησε από την Ασία και την Αφρική και καλλιεργείται κυρίως για τις ίνες του. Στην Ελλάδα το βαμβάκι για πρώτη φορά ήρθε από την Ασία το 325 π. Χ. Στη συνέχεια εξαπλώθηκε και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες της Μεσογείου. Τα παλιά χρόνια το βαμβάκι το ανέφεραν ως δέντρο και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα ότι καλλιεργούσαν δενδροειδείς ποικιλίες βαμβακιού.

Η καλλιέργεια του βαμβακιού άρχισε στην Ελλάδα από την εποχή του Πausανία το 2 μ. Χ . Στην υφαντουργία οι ίνες του αποτελούν την κυριότερη ύλη. Τα βαμβακερά υφάσματα είναι άριστης ποιότητας αν και στην σημερινή εποχή τα έχουν αντικαταστήσει με συνθετικά υλικά που βέβαια συμφέρουν διότι κοστίζουν λιγότερο. Η Κίνα έχει την μεγαλύτερη παραγωγή βαμβακιού στον κόσμο. Μετά ακολουθούν η Ινδία, οι Η.Π.Α, η Ρωσία, το Πακιστάν και η Βραζιλία. Στην Ελλάδα καλλιεργούνται περίπου 4.300.000 στρέμματα το 2000 και η ετήσια παραγωγή έφτασε τους 435.000 τόνους. Το μεγαλύτερο ποσοστό του Ελληνικού βαμβακιού καταναλώνεται εγχώρια ενώ το υπόλοιπο συνήθως εξαγεται σε μορφή νημάτων. Από το 2008 λόγω της μικρότερης προσφοράς οι τιμές του βαμβακιού έχουν αυξηθεί.

Οι χώρες της υποσαχάρειας ζώνης (π. χ Αφρική) επέφεραν αυξημένες τιμές για το βαμβάκι σε σύγκριση με τις παγκόσμιες τιμές. Άρα αυτό το μερίδιο των χωρών στο παγκόσμιο εμπόριο έχει σημειώσει πτώση από αυτό που ήταν το 2003 και 2004. Σχεδόν όλο το εμπόριο βαμβακιού επιτελείται με βάση το δολάριο Αμερικής. Με το ευρώ είναι περίπου το διπλάσιο από το δολάριο. Αποτέλεσμα ήταν να μειωθεί η παραγωγή και οι εξαγωγές να μικρύνουν παρόλο που το παγκόσμιο εμπόριο δυνάμωνε.



ΜΕΤΑΞΙ

Το μετάξι είναι μια από τις πιο σημαντικές υφαντικές ίνες που παράγει η κάμπια του μεταξοσκώληκα για να περάσει μια συγκεκριμένη φάση στην μεταμόρφωσή της. Η παραγωγή του ακατέργαστου μεταξιού φτάνει περίπου στις 30.000 τόνους τον χρόνο. Η μεγαλύτερη χώρα στην παραγωγή μεταξιού είναι πρώτα η Ιαπωνία και μετά η Κίνα. Τελευταία έχει μειωθεί η παραγωγή λόγω του τεχνικού μεταξιού και των συνθετικών υλικών. Στην Ελλάδα η παραγωγή από 3.000 μειώθηκε και έφτασε τους 630 τόνους με κίνδυνο να μειώνεται συνεχώς.



ΛΙΝΑΡΙ

Το λινάρι διαθέτει κλωστικές ίνες από τις οποίες κατασκευάζονται λινά υφάσματα. Έρχεται από την Ασία και είναι ένα από τα αρχαιότερα κλωστικά φυτά. Στις πυραμίδες ορισμένες φορές οι μούμιες ήταν τυλιγμένες με ύφασμα από λινάρι. Το λινάρι διαδόθηκε από την Αίγυπτο και μετά στις άλλες χώρες της Μεσογείου και αργότερα στην υπόλοιπη Ευρώπη. Τα λινά υφάσματα είναι εξαιρετικής ποιότητας, έχουν ελαστικότητα και σκληρή υφή και αυτός είναι ένας λόγος που τα λινά υφάσματα τσαλακώνονται εύκολα και είναι αρκετά δύσκολα στο σιδέρωμα. Το λινάρι έχει την δυνατότητα να απορροφά και να απελευθερώνει υγρασία γι' αυτό τα λινά είναι εξαιρετικά δροσερά. Εκτός από ενδύματα αυτό το υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για επένδυση επίπλων. Στην Ελλάδα όμως η παραγωγή του περιορίζεται στη Μεσσηνία γιατί είναι σε μικρή έκταση.



ΠΟΛΥΕΣΤΕΡΑΣ/ ΒΑΜΒΑΚΙ

Είναι ένα πολύ ανθεκτικό υλικό διότι είναι ένας συνδυασμός βαμβακιού και του πολυεστέρα και βοηθά να κρατιούνται τα ρούχα για πολύ καιρό χωρίς να έχουν υποστεί καμία φθορά. Το χρώμα και το σχήμα των ρούχων εξαρτώνται από το βαμβάκι που έχει την δυνατότητα να αναπνέει σε συνδυασμό την ανθεκτικότητα του πολυεστέρα. Γι' αυτό τα ρούχα που έχουν κατασκευαστεί με πολυεστέρα/βαμβάκι είναι ιδανικά για τα άτομα που κάνουν σκληρή δουλειά και χρειάζονται ανθεκτικότητα στα ρούχα.



ΜΑΛΛΙ(ΕΡΙΟ)

Το μαλλί παράγεται κυρίως από το πρόβατο. Μερικές φορές μπορεί όμως να παράγεται και από το τρίχωμα της κατσίκας, της καμήλας, κλπ. Το μαλλί είναι κακός αγωγός λόγω του ότι το μαλλί απορροφά την υγρασία. Οι βασικές κατηγορίες στις οποίες κατατάσσονται τα μάλλινα υφάσματα είναι οι εξής: Κασμίρια, Αλπακά, Βικούνια, Μοχέρ, Καμηλό



ΝΑΙΛΟΝ

Πρώτη ύλη του νάιλον είναι η φαινόλη. Οι ίνες του είναι αρκετά ελαστικές και ελαφριές και έχουν μεγαλύτερη αντοχή από τις ίνες του μεταξιού.



1.4 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΣΗΣ

Η κατασκευή και η ανατομία του ανθρώπινου σώματος επέτρεψαν την ανάπτυξη ορισμένων βασικών ειδών ένδυσης. Όλα τα ενδύματα ανεξάρτητα από το πόσο απλά ή διακοσμημένα ήταν, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε πέντε βασικά είδη που είναι τα ακόλουθα:

1. Το πτυχωτό ένδυμα, δηλαδή επίπεδο τεμάχιο από δέρμα, γούνα ή ύφασμα χωρίς τρύπες ή σχισίματα που σκεπάζουν ή τυλίγουν το σώμα. Ενδέχεται να ήταν καρφίτσωμένο, δεμένο με μια ζώνη ή δεμένο με κόμπους, αλλά όχι ραμμένο. Τέτοια παραδείγματα είναι το ελληνικό ιμάτιο, η τήβεννος, των Ρωμαίων και το ινδικό σάρι.

2. Το ραμμένο ένδυμα, δηλαδή επίπεδο τεμάχιο δέρματος, γούνας ή υφάσματος με μια τρύπα ή σχισίμο για να περνάει το κεφάλι, το οποίο τυλιγόταν γύρω από τους ώμους. Τέτοια παραδείγματα είναι το πόντσο που φορούσαν κάποιοι λαοί της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής, ο χιτώνας των Ρωμαίων και ένα είδος κάπας που αργότερα καθιερώθηκε από την ρωμαιοκαθολική εκκλησία ως άμφιο.

3. Σωληνοειδές ένδυμα ή αλλιώς το «περαστό», κλεισμένο στις πλευρές, το οποίο περνιέται πάνω από το κεφάλι με ή χωρίς μανίκια. Είναι σαν ένα φανελάκι, πουλόβερ ή ένα μακρύ χιτώνιο. Είναι πολύ πιθανό να έβγαινε από τον αργαλειό τελειωμένο ή να κοβόταν και να ραβόταν στο κατάλληλο σχήμα. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η δαλματική φορεσιά.

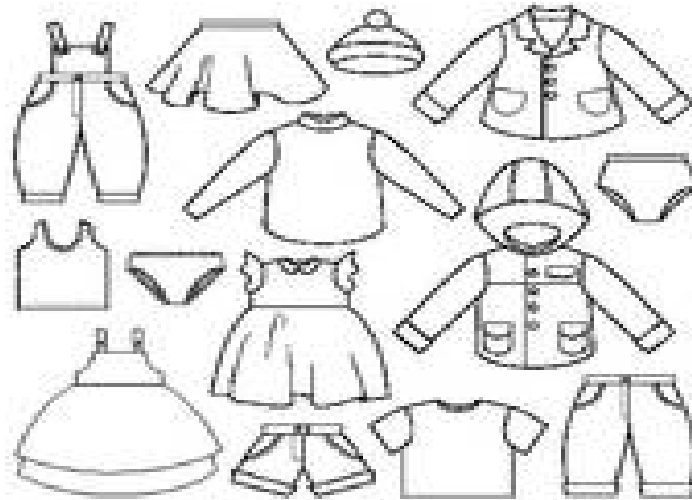
4. Σωληνοειδές ένδυμα, κλειστό στις πλευρές, το οποίο ανοίγει συνήθως από μπροστά μέχρι κάτω. Ενδεχομένως κι αυτό να είχε μανίκια ή να ήταν αμάνικο, να έβγαινε από τον αργαλειό τελειωμένο, να κοβόταν και να ραβόταν. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν τα πανωφόρια της Μήδου και τα παραδοσιακά γιαπωνέζικα κιμονό.

5. Δύο σκελών ένδυμα, δηλαδή ένα είδος παντελονιού ή βράκας, το οποίο εφαρμόζει πάνω στο σώμα. Έπρεπε να κοπούν και να ραφτούν. Τέτοια παραδείγματα είναι τα παντελόνια που συναντάμε σε περσικά ανάγλυφα και η ρωμαϊκή φεμινάλια.

Επομένως, τα βασικά είδη ένδυσης διακρίνονται σε εκείνα που είναι φαρδιά και καλύπτουν με διάφορους τρόπους το ανθρώπινο σώμα και σε εκείνα που το ύφασμα κόβεται, ράβεται και εφαρμόζει πάνω στο σώμα. Σε περιοχές το κλίμα ήταν ζεστό και ξηρό, οι κάτοικοι προτιμούσαν τα φαρδιά ενδύματα, σε αντίθεση με το ψυχρό κλίμα άλλων περιοχών, όπου προτιμούσαν τα εφαρμοστά ενδύματα, σε αντίθεση με το ψυχρό κλίμα άλλων περιοχών, όπου προτιμούσαν τα εφαρμοστά ενδύματα.

Πολλοί και διαφορετικοί παράγοντες έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για τις επιλογές των ενδυμάτων. Αξίζει να αναφερθούν ορισμένοι από αυτούς, όπως οι κλιματικές συνθήκες (ψυχρό ή θερμό κλίμα), οι διαθέσιμες πρώτες ύλες, οι κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, η τέχνη, τα γράμματα, ο πολιτισμός, η θρησκεία και τα θρησκευτικά κινήματα κάθε εποχής, οι ιστορικές συνθήκες (πόλεμος ή ειρήνη) καθώς και η ανάπτυξη και

εξέλιξης τεχνολογίας. Βέβαια, η εφεύρεση της ραπτομηχανής το 19^ο αιώνα υπήρξε ο σταθμός για τη μαζική παραγωγή ενδυμάτων και την μετέπειτα άνθηση της υφαντουργίας.



ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

2.1 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Η ενδυμασία και η φωτιά ανακαλύφθηκαν ίσως κατά την παλαιολιθική περίοδο, συμβάλλοντας και τα δύο σημαντικά στην ανάπτυξη της ανθρώπινης κατοικίας. Στην παλαιολιθική εποχή, οι άνθρωποι συνήθιζαν να αλείφουν το σώμα τους με λίπος για να προστατευτούν κυρίως από την ηλιακή ακτινοβολία, το κρύο, τα ενοχλητικά έντομα και άλλους περιβαλλοντικούς κινδύνους.

Ακόμη, επιδίδονταν στη ζωγραφική προσώπου και σώματος με καλλιτεχνικά σχέδια, χρησιμοποιώντας διάφορα χρώματα. Γινόταν χρήση ελαφρώς κατεργασμένων πρωτογενών υλικών για την κατασκευή των πρώτων ενδυμάτων, δηλαδή φυτικά ή ζωικά υλικά, όπως δέρματα ζώων, φύλλα και κλαδιά δένδρων.

Στην ανώτερη παλαιολιθική εποχή συναντάμε ανθρώπους που ήταν τυλιγμένοι με γούνες, με κοκάλινα «κουμπιά» που συχνά έφεραν εγχαράξεις, όπως οι Εσκιμώοι.

Οι Εσκιμώοι τις Αρκτικής εκμεταλλεύτηκαν την ξεχωριστή ιδιότητα της γούνας, η οποία ήταν ένα από τα ελάχιστα υλικά που διέθεταν.

Τα κοντά, συρρικνωμένα κορμιά τους και το διαιτολόγιό τους που είναι πλούσιο σε λίπος και πρωτεΐνες τους βοηθούσε να διατηρούν το σώμα τους ζεστό. Χωρίς όμως, τη «βιολογικά» προσαρμοσμένη ένδυση, δεν θα είχαν καταφέρει να αντισταθούν στο πολικό ψύχος, αλλά και ούτε τολμούσαν να κυνηγήσουν τα μεγάλα ζώα που χρειάζονταν για να τραφούν και να επιβιώσουν στις αντίξοες κλιματολογικές συνθήκες.

2.2 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗ ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Στη νεολιθική εποχή ξεκινά η κατασκευή των πρώτων υφασμάτων κυρίως από λινάρι ή μαλλί ζώων. Πολύ συνηθισμένα ενδύματα είναι οι σκούφοι, τα δερμάτινα σανδάλια, τα πρώτα κοσμήματα κατασκευασμένα από κοχύλια ή δόντια ζώων. Η αγάπη για την ομορφιά δεν είναι απαραίτητα ο κύριος λόγος για να φοράει κανείς στολίδια. Μερικές φορές μια απλή χάντρα ή ένα πολύτιμο πετράδι ήταν ένα φυλαχτό με μαγικές δυνάμεις ή με ιδιαίτερη θρησκευτική αξία γι' αυτόν που το φορούσε. Όσοι φορούσαν τα δόντια, τη χλαΐνη ή την ουρά ενός λιονταριού ενδέχεται να



πίστευαν ότι με αυτόν τον τρόπο αποκτούν τις ιδιότητες αυτού του ζώου ή ότι γίνονται κατά κάποιο τρόπο ένα με αυτό το ζώο.

Ο πρωτόγονος άνθρωπος συνήθιζε να βάφει τα λιγιστά ενδύματά του, ενώ παράλληλα ζωγράφιζε το σώμα του. Και το σημάδεμα του σώματος με χρώματα και τατουάζ χρησίμευε για την ανάδειξη της ματαιοδοξίας ή του γοήτρου του, την προσέλκυση του αντίθετου φύλλου, την ένδειξη της ιδιότητάς του ως μέλους φυλετικής ομάδας και τον εκφοβισμό του εχθρού, χωρίς ίσως να διαφοροποιείται ενδόμυχα από το ένδυμα.



2.3 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Η Μεσοποταμιακή ενδυμασία χαρακτηριζόταν για την απλότητά της με τα μακριά κωδωνόσχημα φορέματα και επεδίωκε να τονίσει τον όγκο του ανθρώπινου σώματος.

2.3.1 ΣΟΥΜΕΡΙΟΙ

Δείγματα της ενδυμασίας τους έχουμε πάνω στα αγάλματα της πρώτης πρωτοδυναστικής περιόδου, που παριστάνουν «πλήθος προσκυνητές με μακριές ενδυμασίες που αφήνουν ακάλυπτο το επάνω μέρος του σώματος. Συνήθως οι άνδρες έχουν μεγάλες γενειάδες και μαλλιά που φθάνουν στους ώμους τους, καμιά φορά όμως είναι και φαλακροί. Οι γυναίκες είναι τυλιγμένες με μακριούς χιτώνες, που αφήνουν ακάλυπτη τη ράχη και το δεξί χέρι. Είναι φανερό το ενδιαφέρον για τη γεωμετρική φόρμα, ιδιαίτερα στις ανδρικές μορφές. Άλλα έργα παρουσιάζουν έντονη γεωμετρική τάση, με τις σχηματοποιημένες γυναικείες φούστες που μοιάζουν με ανάστροφα ποτήρια. Στην δεύτερη προδυναστική περίοδος στα καλλιτεχνήματά τους φαίνεται ότι η μόδα ευνοεί τη θυσανωτή μάλλινη φούστα».

Άνδρες και γυναίκες λοιπόν παρουσιάζονται με μακριούς μάλλινους, κι αργότερα λινούς χιτώνες που οι γυναίκες σουρώνουν στον αριστερό τους ώμο. Πάνω από το χιτώνα οι αξιωματούχοι φορούν μακρύ επενδύτη που είναι ανοικτός μπροστά, υφασμένος ή κατασκευασμένος με σύμπλεξη μαλλιών. Απ' ό,τι φαίνεται, απέφευγαν τις πολλές πτυχωσεις στα ενδύματά τους, χρησιμοποιούσαν όμως τα κρόσσια που τους διευκόλυναν στις κινήσεις τους και συγχρόνως αποτελούσαν μια αρκετά καλαίσθητη διακόσμηση στο σύνολο. Οπωσδήποτε βέβαια, οι κλιματολογικές συνθήκες επηρέασαν τον τρόπο της αμφίεσης των Σουμερίων. Έτσι παρουσιάζονται γυμνοί από τη μέση και πάνω συνήθως. «Η

ενδυμασία των Σουμερίων ήταν ένα απλό κομμάτι μάλλινο ύφασμα, για τους άντρες τυλιγμένο από την μέση και κάτω, για τις γυναίκες περασμένο πάνω από τον αριστερό τους ώμο».

Οι γυναίκες μερικές φορές φορούν πέπλο από λινό λεπτό ύφασμα που το τυλίγουν γύρω από το σώμα τους ελικοειδώς μέχρι τον λαιμό. Κι ενώ στην αρχή τα φορέματα ήταν απλά και μονόχρωμα συνήθως σε χρώμα εκρού, αργότερα γίνονται πολυτελέστερα και πολύχρωμα. Ακόμη φροντίζουν ιδιαίτερα το πρόσωπό τους χρησιμοποιούν κοσμήματα και διάφορους στολισμούς με πολλή καλαισθησία. Στην αρχή φορούν κάποια πατροπαράδοτα κοσμήματα, χρησιμοποιούν αρώματα, αργότερα θα επιδείξουν αδυναμία και θα κάνουν υπερβολική χρήση σε όλα αυτά. Τα κοσμήματα των γυναικών πολλαπλασιάστηκαν βραχιόλια, περιδέρια, δαχτυλίδια, σκουλαρίκια κ.ά. , καθώς και σειρές μαργαριταριών στα μαλλιά τους.

Σ' όλους τους λαούς της Μεσοποταμίας... το γυναικείο φύλο τρέφει ιδιαίτερη αδυναμία στα αρώματα χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και το ανδρικό φύλο τα αποφεύγει. Οι γυναίκες καλύπτουν το κεφάλι τους με κομμάτι υφάσματος που συγκρατούν με ένα είδος κεφαλόδεσμου. Μερικές φορές χτενίζουν τα μαλλιά τους σε κοτσίδα γύρω από το κεφάλι για να καταλήξουν στο πίσω μέρος σε κότσο.

Οι άντρες τις ανώτερης κοινωνικής τάξης αφήνουν μακριές γενειάδες και μαλλιά. Οι δούλοι είναι συνήθως γυμνοί από την μέση και πάνω, αλλά φορούν ένα είδος φούστας που σχηματίζεται από δεμένα κρόσσια ή κομμάτια υφάσματος, σε σχήμα κούπας. Οι λαοί της Μεσοποταμίας χρησιμοποιούν περισσότερο το μαλλί για την κατασκευή υφασμάτων, ενώ καλοπιασμένα λινά υφάσματα αποτελούν καλύτερο υλικό για την κατασκευή των εσωτερικών χιτώνων τους.

Οι Σουμερίοι, όπως είχαν αναπτύξει την υφαντική τέχνη, έτσι και στη χρυσοχοΐα η επεξεργασία των κοσμημάτων είχε φθάσει σχεδόν στην τελειότητα. Συμπερασματικά φαίνεται ότι οι Σουμερίοι ήταν λαός εξευγενισμένος, που αγαπούσε το καλαίσθητο και λεπτό και φρόντιζε ιδιαίτερα την εμφάνισή του.

2.3.2 ΑΣΣΥΡΙΟΙ ΚΑΙ ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΙ



Η ενδυμασία των λαών αυτών στην αρχή είναι ίδια για άνδρες και γυναίκες. Όλοι φορούν μια μονοκόμμη ίσια τουνίκα, κατασκευασμένη από χοντρό και ανώμαλο μάλλινο ύφασμα, που καλύπτει το σώμα ολόκληρο ή από τη μέση και κάτω. Άνδρες και γυναίκες φορούν δύο τουνίκες με διαφορετικό μάκρος, την εσωτερική με το όνομα κυδάρυς και την εξωτερική με το όνομα κάνδυς ή μόνο την κυδάρυς και μία εσάρπα.

Και οι δύο τελειώνουν σε κρόσσια, χαρακτηριστικό γνώρισμα της ασιατικής ενδυμασίας. Η πρώτη, η εσωτερική είναι ραμμένη από λεπτό, κατασκευασμένο λινό ή βαμβακερό ύφασμα με κοντά στενά μανίκια μέχρι τους αγκώνες. Η δεύτερη, η εξωτερική είναι ερίφη – ένα ορθογώνιο κομμάτι- από λεπτό χρηματιστικό μάλλινο ύφασμα, που οι Ασσύριοι διπλώνουν γύρω τους ελικοειδώς και ποικιλόμορφα, χρησιμοποιώντας ζώνη στη μέση και πόρπες στους ώμους για να τη στερεώσουν. Άλλες φορές, αντί της εξωτερικής τουνίκας, οι άνδρες χρησιμοποιούν ένα είδος εσάρπας ή ένα σάλι οι γυναίκες που είναι αρχικά από προβιά ζώων, αργότερα από λεπτό μάλλινο ύφασμα πλισσαρισμένο και εφαρμοσμένο στην μέση με ζώνη, που και αυτό τελειώνει σε κρόσσια.

Στρατιώτες και δούλοι φορούν κοντή τουνίκα που φθάνει μέχρι τα γόνατα για την εύκολη κίνησή τους και είναι τελείως απλή από φθηνή πρώτη ύλη. Το μάκρος της τουνίκας εξαρτάται από το αξίωμα και την κοινωνική θέση, το επάγγελμα, την περίπτωση και τις διαφορετικές εποχές. Έτσι η τουνίκα των βασιλέων και των αυλικών φθάνει μέχρι τους αστραγάλους ενώ των άλλων διαφοροποιείται ανάλογα με την θέση τους. Ακόμη η τουνίκα των βασιλέων και των αυλικών φέρει υφασμένες χρυσοποίκιλτες διακοσμήσεις στις ραφές και στο τελείωμά της.

Οι Ασσύριοι και οι Βαβυλώνιοι χρησιμοποιούν πολύ τα κρόσσια που τους δίνουν ιδιαίτερη σημειολογική αξία. Ο βασιλιάς φοράει μακριά κροσσωτή εσάρπα σταυρωτή στο στήθος, ο αρχηγός του ιερατείου στις τελετουργίες φοράει διπλή κροσσωτή εσάρπα, ενώ το κοντό κρόσσι φοριέται από τους αυλικούς. Το κρόσσι προήλθε πιθανότατα από την ανάγκη της διευκόλυνσης της κίνησης. Ψαλιδίστηκε στην αρχή το εφαρμοστό ρούχο τους για να διευκολύνονται οι κινήσεις τους και ύστερα πήρε την μορφή διακοσμητικού στοιχείου και σημειολογικού κώδικα.



Η ενδυμασία των γυναικών διαφέρει από εκείνη των ανδρών από την πλούσια διακόσμηση στην λαιμόκοψη και στον μπούστο και γενικά χαρακτηρίζεται πιο πλούσια στην χρήση υφάσματος και σχεδίου. Επίσης το σάλι συμπληρώνει την γυναικεία εμφάνιση, που διπλώνεται ανάλογα με την καλαισθησία και την κοινωνική θέση της γυναίκας.

Για τους Βαβυλώνιους «η συνηθισμένη ενδυμασία ήταν ο λευκός λινός χιτώνας που έφθανε έως τα πόδια τους και στις γυναίκες άφηνε τον αριστερό ώμο γυμνό, ενώ οι άνδρες πρόσθεταν στο χιτώνα έναν επενδύτη». Γενικά, τα υφάσματα που χρησιμοποιούσαν στην αρχή οι λαοί αυτοί ήταν λευκά ή εκρού, ύστερα όμως, βαθμιαία με την ανάπτυξη της αισθητικής του χρώματος και της γνώσης νέων τεχνικών γίνονται πολύχρωμα, κυρίως μπλε και κόκκινα. Τα υφάσματα διακοσμούνται με διάφορα σχέδια όπως δίσκους, τρίγωνα, τετράγωνα, ρόμβους, γραμμές που ζωγραφίζονται ή κεντιούνται με ρίζες πάνω στα υφάσματα. «Με την αύξηση του πλούτου της χώρας ο λαός ανέπτυξε την καλαισθησία του στα χρώματα και άρχισε να βάφει τα υφάσματα της ενδυμασίας του με γαλάζια και κόκκινα χρώματα σε σχήματα κύκλων, γραμμών, στιγμών και τετραγώνων»

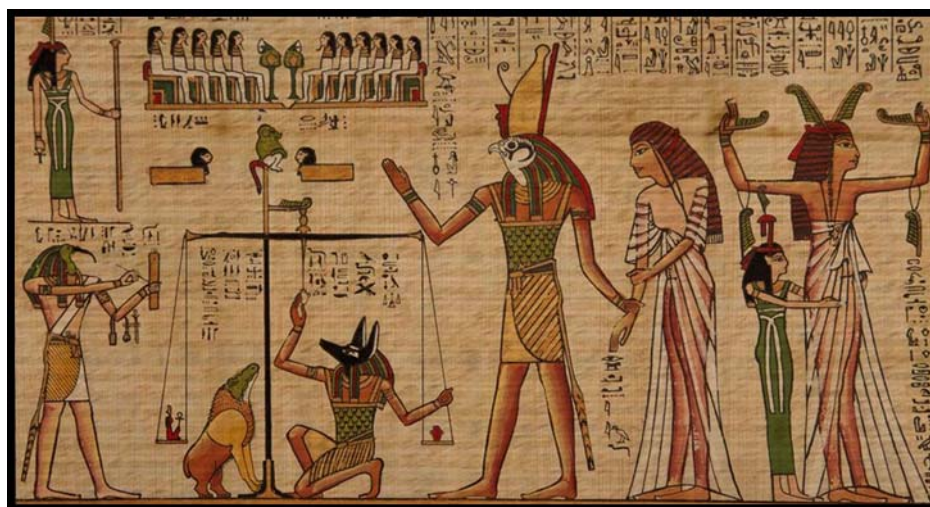
Τα μαλλιά τους ήταν μαύρα, σγουρά και θυσανωτά και αφήνονται ελεύθερα στους ώμους ή ήταν δεμένα με κορδέλα γύρω από το μέτωπο ή τα κάλυπταν με ένα τουρμπάνι. «Οι άνδρες κάλυπταν το κεφάλι τους με ένα είδος κυδάρεως (σαρικιού)». Χρησιμοποιούσαν σίδερα που τα ζέσταιναν στη φωτιά να κατσαρώνουν μαλλιά και γένια σε περίτεχνες μπούκλες και επάλληλες σειρές.

Συχνή ήταν και η χρήση της περούκας ιδιαίτερα στις αρχές που ζύριζαν όλοι το κεφάλι τους για λόγους καθαριότητας. Ιδιαίτερα εντυπωσιακά ήταν τα χτενίσματα του βασιλιά. Οι γυναίκες έδεναν τα καλοχτενισμένα σε μπούκλες μαλλιά τους με κορδέλες, χρυσούς κρίκους ή τα άφηναν ελεύθερα και τα στόλιζαν με σειρές μαργαριταριών και πολύτιμες πέτρες. Οι άνδρες, εκτός από το τουρμπάνι, δεν χρησιμοποιούσαν άλλο είδος καπέλου και μόνον οι ιερείς φορούσαν μεγάλα κωνικά καπέλα.

Τα πόδια τους στην αρχή ήταν γυμνά, αργότερα όμως, φόρεσαν σανδάλια και ψηλές μπότες με χρυσές φούντες ή πόρπες, ανάλογα με την κοινωνική τους θέση. «Το γυμνό των ποδιών της Σουμερικής εποχής αντικαταστάθηκε από τα σανδάλια» Την εποχή αυτή επίσης πλήθος από διακοσμητικά και άλλα στοιχεία όπως φούντες, βεντάλιες, κτένες από έβενο, ομπρέλες συμπλήρωναν την πλούσια γυναικεία εμφάνιση.

Ακόμα οι γυναίκες χρησιμοποιούσαν αρκετά κοσμήματα όπως βαριά σκουλαρίκια, βραχιόλια, δακτυλίδια, περιδέρια και «φυλακτά». Οι άνδρες χρησιμοποιούσαν πολυτελείς πόρπες, διαδήματα στο κεφάλι, διακοσμητικές ζώνες και δακτυλίδια, χρησιμοποιούσαν επίσης ράβδους με πολυτελή σκαλισμένη λαβή και στη ζώνη τους έφεραν σφραγίδες με ωραία σχέδια, για να υπογράψουν τα έγγραφά τους. Άνδρες και γυναίκες χρησιμοποιούσαν πολύ αρώματα και αρωματικά λάδια για το σώμα τους και οι γυναίκες για το βάψιμο των μαλλιών και των νυχιών τους χρησιμοποιούσαν χέννα.

2.4 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟ



Η τοπική υφαντουργία της Αιγύπτου είχε φτάσει σε πολύ υψηλό επίπεδο 5 χιλιάδες χρόνια πριν, βασιζόμενη στην εξειδικευμένη καλλιέργεια του λιναριού, η οποία

εξακολούθησε και αργότερα να αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πλουτοπαραγωγικές πηγές της Αιγύπτου.

Οι γυναίκες φορούσαν κοντές φούστες , φουστανέλες και μανδύες με μεγάλα πουκάμισα . Οι Αρχαίοι Αιγύπτιοι φορούσαν ελαφρά και δροσερά ρούχα από λεπτό , άβαφο λινό ύφασμα . Τα ρούχα τους απλώς τυλίγονταν γύρω από το σώμα , γι' αυτό και είχαν ελάχιστες ραφές . Επίσης , φορούσαν μάλλινα όταν ήθελαν να ζεσταθούν . Οι άντρες είχαν πάνω από σαράντα είδη κουστουμιών : φουστανέλες σε διάφορα μεγέθη και σχήματα , επίπεδα ή με πτυχές πουκάμισα , μανδύες από διαφορετικά είδη λινού . Αντίθετα , οι γυναίκες , τουλάχιστον τα πρώτα εκατόν πενήντα χρόνια της Αιγυπτιακής ιστορίας , φορούσαν μονότονα φορέματα .

ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΕΣ ΤΑΞΕΙΣ

Οι ανώτερες τάξεις στην ενδυμασία τους φαίνονται οι πρώτες αλλαγές . Τα περισσότερα ενδύματα πρέπει να ήταν φτιαγμένα στο σπίτι και υποθέτουμε ότι οι γυναίκες τα ράβανε , αν και σύνεργα ραφτικής βρέθηκαν σε αντρικές ταφές .

ΑΡΧΑΙΟ, ΜΕΣΟ, ΝΕΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Στο Αρχαίο βασίλειο , μια γυναίκα φορούσε ένα ίσιο , σφιχτό , άσπρο λινό μισοφόρι που τεντωνόταν κάτω από το στήθος μέχρι τους αστραγάλους , το στήθος ήταν καλυμμένο από τα λουριά των ώμων που κρατούσαν το φόρεμα. Επίσης, οι γυναίκες φορούσαν απλό , ίσιο φόρεμα με τιράντες , φτιαγμένο από ένα ορθογώνιο κομμάτι λινό , με ραφή στη μία πλευρά . Για να μην ζεσταίνονται , χρησιμοποιούσαν πολύ λεπτά υφάσματα και δεν φορούσαν εσώρουχα .

Στα χρόνια του Μέσου Βασιλείου πλούσιες και φτωχές άρχισαν να φορούν κολιέ με πολύχρωμα σχέδια . Η μόδα του Νέου Βασιλείου ήταν πιο κομψή με πλισέ χιτώνες με κρόσσια πάνω από το ίσιο φόρεμα . Συνηθισμένη ένδυση της εποχής είναι η μακριά φούστα με τριγωνική ποδιά , πάνω στην οποία υπάρχει μια στήλη με ιερογλυφικά γραπτά σε κίτρινο χρώμα , που περιέχουν τα τυπικά λόγια των προσφορών στον νεκρό Χα .

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΑ

Ο άνδρας όταν τελείωνε με την καθαριότητά του φορούσε την κοντή του μπροστέλα . Περνούσε στον καρπό του χεριού του ένα ή δύο ζευγάρια βραχιόλια , ένα δαχτυλίδι στο δάχτυλο και έδενε στο λαιμό του ένα περιδέριο με πέντε ή έξι σειρές μαργαριτάρια , που συγκρατούνταν ανάμεσα σε δύο πόρπες που είχαν το σχήμα κεφαλής γερακιού . Αν σ ' αυτά πρόσθετε ένα στολίδι από νεφρίτη λίθο , που κρεμόταν από το στήθος με ένα μακρύ κορδόνι , ο Αιγύπτιός μας γινόταν πολύ ευπαρουσίαστος . Μπορούσε να αντικαταστήσει την μικρή μπροστέλλα με μια φουφούλα και να φορέσει πέδιλα. Μερικοί φορούσαν χιτώνες που έφταναν ως τον αστράγαλο , ίσιους και χωρίς στολίδια που συγκρατιόνταν με μπρατέλλες .

Οι περισσότεροι Αιγύπτιοι προτιμούσαν από το σοβαρό αυτό ντύσιμο τον πτυχωτό χιτώνα από λινό ύφασμα , που άφηνε ελεύθερο το λαιμό , εφάρμοζε στον κορμό και φάρδαινε προς τα κάτω . Πάνω από τον χιτώνα αυτόν έδεναν μια φαρδιά ζώνη που

αποτελούνταν από μια πτυχωτή εσάρπα από το ίδιο το ύφασμα που τα ελεύθερα άκρα της είχαν σχήμα τριγωνικό . Στην επίσημη εμφάνιση φορούσαν μια μεγάλη σγουρή περούκα , που πλαισίωνε όλο το κεφάλι και διάφορα ακριβά κοσμήματα , περιδέραια , ένα περιλαίμιο , μια διπλή αλυσίδα που κρεμόταν από το στήθος , βραχιόλια στον καρπό του χεριού και στα μπράτσα και πέδιλα στα πόδια .



Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Το κύριο ένδυμα στην αρχή είναι απλό, κατασκευασμένο από ύφασμα που παρουσιάζει ελαστικότητα, εφαρμοστό μέχρι τους αστραγάλους ώστε να διαγράφεται το σώμα, χωρίς να εμποδίζονται όμως οι κινήσεις. Κρατιέται με φαρδιές λωρίδες από τους ώμους αφήνοντας το στήθος γυμνό. Ύστερα θα φορεθεί η σινδόνα ή μια μικρή διάφανη εσάρπα πλισαρισμένη στους ώμους.

«Στη Μέση Αυτοκρατορία οι γυναίκες προσθέτουν μια φούστα. Στη Νέα Αυτοκρατορία αρχίζουν να σκεπάζουν και το στήθος με ένα φόρεμα περασμένο πάνω από τον αριστερό ώμο και συγκρατημένο με πόρπη κάτω από το δεξιό στήθος». Η καλάσιρις σφιγμένη στη μέση με ζώνη στολισμένη και τυλιγμένη δύο και τρεις φορές που οι άκρες της φτάνουν μέχρι τις κνήμες, θα αποτελέσει το ένδυμα πάνω στο σέντι και τη σινδόνα. Η καλάσιρις θεωρείται το εθνικό γυναικείο ένδυμα στην Αρχαία Αίγυπτο. Στην αρχή η γυναικεία ενδυμασία είναι απλή αλλά επηρεασμένη και αυτή όπως και η ανδρική από τις ξένες επιδράσεις και την τέχνη. Θα γίνει πολύπλοκη, με πολλούς πλισέδες, πλούσιες διακοσμήσεις και συμβολικά στοιχεία, ιδιαίτερα στις τάξεις των αξιωματούχων και των πλουσίων.

Η στολή μιας μεγάλης κυρίας περιελάμβανε μια πολύ λεπτή πουκαμίσα και από πάνω ένα πτυχωτό λευκό και διαφανή χιτώνα , όπως ο αντρικός . Έδενε πάνω στον αριστερό μαστό και άφηνε ξεσκέπαστο τον δεξιό . Άνοιγε κάτω από την ζώνη και έφθανε ως

τον αστράγαλο . Τα στολισμένα με φράντζες μανίκια άφηναν ξεσκέπαστο τον πήχη και έτσι μπορούσε ο καθένας να θαυμάσει τα μακριά και λεπτά χέρια καθώς και τους φορτωμένους με βραχιόλια καρπούς. Οι εργαζόμενοι αρκούσαν , όπως και οι χωρικοί , σε μια μπροστέλλα κομμένη σε ίσια γραμμή , που την συγκρατούσε μια ζώνη που είχε φάρδος όσο μια παλάμη , χωρίς κεντήματα και στολίδια και χωρίς τις φράντζες , που στόλιζαν την μπροστέλλα των Ασιατών . Οι φτωχοί δεν αγαπούσαν λιγότερο τα πλουμίδια και τα κοσμήματα από τους προνομιούχους και μιας και δεν είχαν χρυσάφι καθιέρωσαν τα πήλινα ή τα ορειχάλκινα κοσμήματα . Οι γυναίκες που ασχολούνταν επαγγελματικά με την μουσική φορούσαν , όπως οι μεγάλες κυρίες , τον μακρύ διάφανο χιτώνα . Συχνά δεν φορούσαν κανένα ρούχο παρά μόνο μερικά κοσμήματα , μια ζώνη , ένα περιδέριο , βραχιόλια και σκουλαρίκια . Οι υπηρέτριες του σπιτιού κυκλοφορούσαν γυμνές , ιδιαίτερα όταν τα αφεντικά τους δέχονταν καλεσμένους και πρόσφεραν με θάρρος το λυγερό και λεπτό κορμί τους στον γενικό θαυμασμό.

ΤΟ ΧΤΕΝΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΙΓΥΠΤΟ

Το επάγγελμα της κομμωτικής είναι περιζήτητο και ειδήμονές της μπορούν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στους υψηλούς οίκους στους οποίους είναι προσδεδεμένοι. Άνδρες και γυναίκες μπορούσαν να επιλέξουν ανάμεσα στη διατήρηση των φυσικών τους μαλλιών ή να φορούν περούκα. Οι άνδρες είχαν είτε μαλλιά κοντά, χτενισμένα προς τα πίσω και με τα αυτιά ελεύθερα, είτε μαλλιά κομμένα που κάλυπταν τα κεφάλι και τα αυτιά σαν ένα στρογγυλό σκουφί.

Αυτή η δεύτερη κόμμωση ήταν ίσως περούκα γιατί η φυσική κόμμωση των Αιγυπτίων ήταν μάλλον ίσια και μάλλον ακατάλληλη για ένα τόσο πυκνό κατσάρωμα. Για τις γιορτές και τις τελετές στολίζονταν με μια μεσαίου μήκους περούκα, μοιρασμένη στη μέση με μια χωρίστρα σε δύο συμμετρικά μέρη που έφθαναν ως τους ώμους. Ορισμένα γλυπτά αφήνουν να φαίνεται η ρίζα των μαλλιών κάτω από αυτή τη βαριά κόμμωση, δείχνοντας ότι πρόκειται για περούκα.

Για τις γυναίκες, η φιλαρέσκεια αφορούσε τόσο την «επεξεργασία» των φυσικών μαλλιών, όσο και στο να φορούν μία περούκα. Τις κυρίες της Αυλής τις χτένιζαν κατά το πρόγευμά τους. Η άλλη γυναικεία περούκα είναι η παραδοσιακή κόμμωση των θεαινών: πλαισιώνουν το πρόσωπο με τις τρεις κανονικές ουρές που κατεβαίνουν ως το στήθος. Οι γυναίκες έχουν μακριά μαλλιά και κάνουν πότε κοτσίδες και πότε ρολό. Όσο για τα νεαρά κορίτσια, έχουν συχνά μακριές πλεξούδες που τελειώνουν με μια μπαρέτα σε σχήμα σφαίρας και παίζουν με επιδεξιότητα με την κόμη τους στις επιδείξεις των χορών.

2.5 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΣΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ



Η περσική ενδυμασία έχει επηρεαστεί από αυτή των Ασσυροβαβυλωνίων, στις αρχές βέβαια, γιατί αργότερα οι λαοί αυτοί θα δημιουργήσουν ένα δικό τους τύπο φορεσιάς.

Η μηδική τήβεννος μακριά, πολύπλοκη και μεγαλοπρεπής από μετάξι θα γίνει η επίσημη ενδυμασία των Μήδων και των Περσών. Η καθημερινή τους όμως ενδυμασία, ελαφριά από βαμβακερό και αργότερα λινό ύφασμα, αρκετά πρακτική, αποτελείται από μια φαρδιά χειριδωτή τουνίκα(χιτώνα) και από έναν τύπο φαρδιού παντελονιού σαν φουφούλα σφιγμένο στους αστραγάλους, τις αναξυρίδες. Οι τουνίκες της άρχουσας τάξης είναι πολυτελέστατες, από ύφασμα μεταξωτό με πολύ χρώμα με σχέδια και κεντημένες διακοσμήσεις. Πάνω από την τουνίκα φορούν ένα πλατύ επανωφόρι, την ασσυριακή κάνδυσ που είναι κόκκινη για τους ανθρώπους υψηλής κοινωνικής τάξης.

Τα μαλλιά τους μαύρα και σγουρά πέφτουν στους ώμους, που οι γυναίκες συνήθως σκεπάζουν με διάφανη καλύπτρα που στηρίζεται στο μέτωπο με μια μήτρα ή τη φτιάχνουν στο πλάι κοτσίδες. Φορούν ακόμα πυκνές περούκες από κατσαρά ψεύτικα μαλλιά. Οι άνδρες όπως στους Βαβυλωνίους αφήνουν μακριές γενειάδες που ενώνονται με το θυσανωτό μουστάκι τους και στο κεφάλι φορούν τόκες ή μήτρες. Χρησιμοποιούν καπέλο από τσόχα που μπορεί να αναδιπλώνει και να γίνεται ρηχό. Στην αρχή τα πόδια τους ήταν γυμνά, ύστερα όμως φόρεσαν μαλακά παπούτσια από δέρμα ή μοκασίνια με γυριστές μύτες, δεμένα μερικές φορές με κορδόνια γύρω από τους ταρσούς. Φορούσαν επίσης έναν τύπο παπουτσιού με ελαφρό τακούνι για να προστατεύουν τα πόδια τους από τη ζεστή άμμο.

Χρησιμοποιούν κοσμήματα σπάνια και αυτά είναι σκουλαρίκια, αλυσίδες και χρυσά κολάρα. Τα χρώματα που χρησιμοποιούν περισσότερο στην ενδυμασία τους είναι το κόκκινο με άσπρο συνδυασμένο σε γραμμικά σχέδια, κίτρινο, κιτρινοπράσινο, γαλάζιο και μπλε-πράσινο. Χρησιμοποιούν αρώματα άνδρες και γυναίκες. Ιδιαίτερη φροντίδα δίνουν οι γυναίκες στο βάψιμο των φρυδιών και βλεφάρων. Το αρχέγονο περσικό ένδυμα ήταν φτιαγμένο από δέρματα ζώων, γιατί το μαλλί ήταν σχεδόν άγνωστο πριν από την εποχή του Κύρου, ενώ το βαμβάκι και το μετάξι ήταν τελείως άγνωστα υλικά. Η ενδυμασία αυτή διατηρήθηκε, με μικρές παραλλαγές, μέχρι τους νεότερους χρόνους.

Οι Πέρσες άρχισαν να κατασκευάζουν τον μανδύα και τις αναξυρίδες από ύφασμα. Αρχικά, φορούσαν ένα δερμάτινο κάλυμμα στο κεφάλι, που στη συνέχεια αντικαταστάθηκε για ένα διάστημα από τον φρυγικό σκούφο. Το κωνικό κάλυμμα της κεφαλής περιβαλλόταν από λωρίδες υφάσματος, από το οποίο ενδέχεται να κατάγεται το τουρμπάνι. Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι το εβραϊκό ένδυμα ήταν μακρύτερο από το περσικό και μάλιστα, σύμφωνα με τη σημιτική παράδοση δεν διέθετε παντελόνια.

2.6 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ



Η ενδυμασία των αρχαίων ελλήνων όπως και ο πολιτισμός τους άλλαξε στη διάρκεια της Αρχαϊκής εποχής(750-500 π. Χ), της κλασικής(500-323 π. Χ), και της ελληνιστικής(323-30 π. Χ).

Την περίοδο της Αρχαϊκής εποχής τα υφάσματα διακοσμούσαν σε όλη τους την επιφάνεια με σχέδια καθώς και με διαφορές παραστάσεις μορφών. Η αρχαϊκή εποχή διατηρεί πολλά στοιχεία από τη γεωμετρική περίοδο από τα στυλιζαρισμένα γεωμετρικά μοτίβα που διακοσμούν τους ναούς, τα κεραμικά, τις ασπίδες, τα κοσμήματα, τα υφάσματα και ό,τι αφορά την ενδυμασία των Ελλήνων.

Την περίοδο της κλασικής εποχής το ένδυμα ήταν αρκετά πρωτότυπο και αρμονικό. Σαν γυναικείο ένδυμα επικρατούσε ο πέπλος, ένα μεγάλο ορθογώνιο τεμάχιο μάλλινου υφάσματος. Στον τομέα της τέχνης η μεταβολή αρχίζει να διαφαίνεται καθαρά γύρω στο 500 π. Χ και δεν μπορεί να είναι άσχετη προς τις πολιτικές και πνευματικές ανακατατάξεις των τελευταίων χρόνων του 6ου αι., οι οποίες στην Αθήνα παίρνουν πολύ συγκεκριμένη μορφή με την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας και την γέννηση της τραγωδίας... Η δημοκρατία και η τραγωδία εκφράζουν μια πνευματική στάση που μαρτυρεί πως η γόνιμη διεργασία των αρχαϊκών χρόνων οδήγησε τον άνθρωπο στην αποδέσμευσή του από τον γοητευτικό μύθο...

Σχετικά με την ένδικη ενδυμασία ο δωρικός χιτώνας των ανδρών είναι κοντός μέχρι τα γόνατα περίπου. Στερεώνεται με περόνες στους ώμους και ζώνη στην μέση. Δε σχηματίζει απόπτυγμα όπως των γυναικών και μπορεί να στερεωθεί μόνο στον έναν ώμο οπότε και ονομάζεται εξωμής ή ετερομάσχαλος χιτώνας. Ο χιτώνας αυτός φοριέται στις καθημερινές τους ασχολίες στα χωράφια, περισσότερο από εργάτες και δούλους, για να διευκολύνονται στις γρήγορες κινήσεις. Οι πολεμιστές κάτω από την πανοπλία τους που είναι διακοσμημένη στο στήθος και στους ώμους φορούν κοντούς χιτώνες. Επίσης φέρουν μεταλλικές ή δερμάτινες περικνημίδες για την προστασία των ποδιών τους.

Παράλληλα η γυναικεία ενδυμασία είχε βασικό γυναικείο ένδυμα τον δωρικό και τον ιωνικό χιτώνα. Ο δωρικός είναι από βαρύ μάλλινο ύφασμα που πέφτει έτσι, ώστε να σχηματίζονται φυσικές φαρδιές καλογραμμένες παράλληλες πτυχές. Ο ιωνικός από λινό λεπτό ύφασμα, μερικές φορές διάφανο, πέφτει παρουσιάζοντας ένα φανταστικό παιχνίδι από μικρές ανήσυχες πτυχές. Και οι δύο χιτώνες φθάνουν μέχρι τα πόδια χαμηλά, αλλά μια λεπτή ζώνη ανεβάζει το περίσσιο μάκρος του χιτώνα δημιουργώντας μια αναδίπλωση, τον κόλπο. Ο ιστορικός Ηρόδοτος μας γνωρίζει όμως γιατί επεκράτησε ο ιωνικός χιτώνας ως το κύριο γυναικείο ένδυμα.

Η αριστοκρατική αυτάρκεια του Κούρου και της Κόρης με την γοητεία των εράσμιων μορφών, την εξωστρεφή επίδειξη της σωματικής και ψυχικής τους αρετής και την ανέφελη ενατένιση του κόσμου, δεν θα επιζήσει πέρα από τα τελευταία χρόνια του βου αι.

Τέλος στην ελληνιστική περίοδο τα χρώματα απέκτησαν μια ζωντάνια έγιναν λαμπρότερα και χρησιμοποιήθηκαν πολλά ανάμικτα χρώματα κυρίως το ιώδες η αλλιώς βιολετί.

Οι Αρχαίοι Έλληνες είχαν στην διάθεσή τους μαλλί, λινό και δέρμα για την κατασκευή των ενδυμάτων τους. Το μετάξι ήταν γνωστό αλλά κόστιζε μια περιουσία και ήταν προνόμιο μόνο των πλουσίων και των μοναρχών. Οι κατακτητικές εξερευνήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου έως την Ινδία εισήγαγαν το βαμβάκι.

Ο Ελληνικός Πολιτισμός επηρέασε τον κόσμο στη εποχή της ακμής του αλλά σε πείσμα πολλών εξακολουθεί να τον επηρεάζει μέχρι σήμερα. Ένας από τους τομείς που Αρχαίοι Έλληνες μας επηρεάζουν μέχρι σήμερα είναι φυσικά και η ενδυμασία. Πρώτοι που επηρεάστηκαν ήταν οι Ρωμαίοι. Ο Μάρκος Αντώνιος σύμφωνα με τον Πλούταρχο φέρεται να έτρεφε μεγάλη συμπάθεια για την Ελληνική μόδα της εποχής του.

Ακολούθησαν οι καλλιτέχνες της Αναγέννησης. Στην αρχή το ενδιαφέρον τους περιοριζόταν στη μελέτη της διασωθείσας Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης για να την μεταφέρουν στα δικά τους έργα. Μερικοί προχώρησαν στην ανακατασκευή ενδυμάτων ως κουστούμια για τα θεατρικά έργα που έτεμπαν τους δυνάστες της Αναγέννησης. Διασκευασμένα από την αισθητική των καλλιτεχνών της Αναγέννησης και του Μπαρόκ, η αρχαία ελληνική ενδυμασία επιβίωσε μέσα από αυτά τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα.

Η ελληνική τέχνη πάντοτε θα εμπνέει τις επόμενες γενιές , που θα ζητάνε να βρουν τον αληθινό δρόμο της καθαρής και υψηλής αισθητικής, της αισθητικής που θα εκφράζεται με την απλότητα και την ελευθερία του πνεύματος χωρίς να δεσμεύει τη σωστή λειτουργία του σώματος.



2.7 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΡΩΜΗ

Η ενδυμασία για τον ευγενή ρωμαίο πολίτη ήταν μέσο επίδειξης, διάκρισης, υποβολής και θαυμασμού από τους άλλους.



Το ένδυμα και εδώ ακολουθούσε την πορεία της εξέλιξης αρχίζοντας από την απλή και μετριοπαθή μορφή για να φθάσει στην πολυτελέστατη και εξεζητημένη, ακολουθώντας την πορεία του πολιτισμού της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Το σχέδιο της ενδυμασίας των Ρωμαίων όμως, παρέμεινε το ίδιο, αρχίζοντας από το στοιχειώδη χιτώνα της Δημοκρατίας μέχρι το λεπτό αραχνοϋφαντο. Το βασικό χαρακτηριστικό της ρωμαϊκής ενδυμασίας ήταν εκείνο των κλασικών χιτώνων με τις πλούσιες πτυχώσεις.

Στην αρχή τα διάφορα μέρη όπως η τουνίκα, το ιμάτιο, η καλύπτρα της ενδυμασίας των Ρωμαίων είναι άραφα (δείγμα ευγένειας), ύστερα όμως μόνο το ιμάτιο (toga) πέφτει

ελεύθερο και διπλώνεται με διάφορους τρόπους, ώστε να παρουσιάζει κάθε φορά και διαφορετικό σύνολο.

Τα περισσότερα ρούχα ήταν από μαλλί ή λινό. Οι γυναίκες έπρεπε να γνέθουν, να υφαίνουν και να φτιάχνουν ρούχα, αν και οι πλούσιες το απέφευγαν. Ο Αύγουστος υποχρέωνε την κόρη του Ιουλία να ασχολείται, για να παροτρύνει και άλλες γυναίκες να διατηρούν τις ρωμαϊκές συνήθειες.

ΑΝΔΡΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Κάτι ανάλογο με τον ελληνικό χιτώνα της κλασικής περιόδου, είναι για τους Ρωμαίους πολίτες η τουνίκα, απλή στην αρχή με τετράγωνο ντεκολτέ, χωρίς μανίκια ή και με μανίκια. Συνήθως είναι ποδήρης (μέχρι τα πόδια μακριά) που τη συγκρατούν όχι με πόρπες στους ώμους όπως τον ελληνικό χιτώνα, αλλά με μερικές πιέττες που φτιάχνουν στους ώμους δημιουργώντας μανίκια και με ζώνη στη μέση έτσι ώστε να σχηματίζεται μπουφάν.

Οι άνδρες φορούσαν δαχτυλίδια για κοσμήματα. Εκείνη την εποχή οι περισσότεροι φορούσαν ένα δαχτυλίδι. Υπήρχαν επίσης και άνδρες που φορούσαν περισσότερα από ένα. Αργότερα στην πρώιμη ρωμαϊκή περίοδο διατηρούσαν μακριά μαλλιά και πυκνές γενειάδες. Στη συνέχεια για ένα διάστημα άρχισαν να ξυρίζονται και να αφήνουν κοντά μαλλιά. Από τον 1ο αιώνα μ.Χ. ξανάρχισαν να διατηρούν μακριά μαλλιά και πυκνές γενειάδες.

Η ζώνη είναι ύφασμα κεντημένο ή δέρμα διακοσμημένο για την τάξη των πατρικίων. Η τουνίκα θα παραμείνει ως εσωτερικό ρούχο ή θα φοριέται μόνο στο σπίτι και στις εργασίες όσων εργάζονται στους αγρούς.

Το εθνικό μέρος της ενδυμασίας των Ρωμαίων είναι η toga, κάτι ανάλογο του τηβένου, γι' αυτό οι Έλληνες την ονόμασαν toga. Είναι ένα πολύ πλατύ και μακρύ ημικυκλικό στην αρχή, αργότερα ωοειδές κομμάτι ύφασμα συνήθως μάλλινο, πολύ εύπλαστο, περίπου 5 μέτρα (έφθασε και 7 μέτρα) μήκος 2,5 μ. πλάτος, που διπλώνεται γύρω από το σώμα ανάλογα με την κοινωνική θέση, το αξίωμα, το επάγγελμα, την ηλικία και την περίπτωση. Διπλώνεται με διάφορους τρόπους. Ο πιο συνηθισμένος όμως είναι ν' αρχίζει από το δεξιό ώμο, να διαγράφει ένα δίπλωμα (κούρμπα), που πέφτει στο δεξιό μηρό, για να καλύψει το δεξιό ώμο.

Η διακόσμηση της toga είναι διακριτικό γνώρισμα αξιώματος των Ρωμαίων. Η toga στην αρχή ήταν απλή, αργότερα όμως έγινε πολύπλοκη. Για τους πατρικίους ήταν εντυπωσιακό ρούχο και έδινε μια σοβαρή και μεγαλόπρεπη εμφάνιση. Έδινε βαρύτητα στη διάθεση εκείνου που τη φορούσε με αποτέλεσμα να κινείται δύσκολα και αργά. Ήταν το ρούχο που με το χρώμα, τη διακόσμηση, το δίπλωμα, το βαρύ ή αραχνοϋφαντο ύφασμά του δημιουργούσε φοβερή αντίθεση με το απλό και φτωχό ρούχο των πληβείων και των δούλων.

Η toga είχε διαφορετικά ονόματα όπως η toga praetexta των γερουσιαστών που ήταν στολισμένη με κόκκινη μπορντούρα. Οι στρατηγοί νικητές και οι ρωμαίοι πρόξενοι όταν έμπαιναν στη Ρώμη φορούσαν την toga του θριάμβου (toga picta) – κόκκινη με χρυσή μπορντούρα. Οι ιερείς φορούσαν άσπρη toga με κόκκινη μπορντούρα, ενώ η απλή άσπρη toga ήταν αυτή που χαρακτήριζε τους δημόσιους υπαλλήλους. Μια άλλη toga του πένθους σκέπαζε το κεφάλι των Ρωμαίων στις κηδείες. Αργότερα η toga θα παραμείνει το ρούχο για τις τελετές και επίσημες παραστάσεις.

Οι πληβείοι, οι ποιμένες και οι δούλοι φορούσαν στενούς χιτώνες από χοντρό δουλεμένο λινό με σκούρα χρώματα.

Τα παπούτσια τους δείχνουν την κοινωνική τους θέση. Οι φτωχοί και οι δούλοι φορούσαν σανδάλια απλά και χοντροφτιαγμένα, ενώ οι πλούσιοι μποτίνια και σανδάλια λεπτοφτιαγμένα και με πλούσιες διακοσμήσεις. Τα παπούτσια ιδιαίτερα του αυτοκράτορα και των αυλικών διακοσμούνται με πολύτιμες πέτρες και χρυσό.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ



Οι Ρωμαίες θα φορέσουν δύο τουνίκες τη μια πάνω από την άλλη. Η εσωτερική, subucula, είναι από λινό λεπτό ύφασμα σχεδόν ίσια, ενώ η εξωτερική, η stola (στολή), είναι από φαρδύ βαρύ ύφασμα, έχει τετράγωνο ντεκολτέ και κάτω από το στήθος σφίγγει με ζώνη, πέφτοντας σε πλούσιες πτυχές και συγχρόνως στο πάνω μέρος σχηματίζει μανίκια.

Η palla είναι ένα εξωτερικό κομμάτι υφάσματος που πέφτει πάνω από δυο τουνίκες με διάφορα διπλώματα ή σκεπάζει το κεφάλι σαν καλύπτρα.

Τα υφάσματα που χρησιμοποιούνται είναι λινά και βαμβακερά, ύστερα γίνονται διάφανα ολομέταξα που αφήνουν να διαγράφεται προκλητικότερα το σώμα. Οι πλούσιες φορούσαν δροσερά εισαγόμενα υφάσματα όπως κινέζικο μετάξι ή ινδικό βαμβακερό.

Ιδιαίτερα οι Ρωμαίες πατρικίες στο 215 π.Χ. ντύνονταν με τόση ανεξέλεγκτη χλιδή και μεγαλοπρέπεια, από το κεφάλι μέχρι τα πόδια, που αναγκάστηκε η Σύγκλητος της Ρώμης να πάρει αναγκαστικά μέτρα δια νόμου, για να περιορίσει την πολυτέλεια στον κύκλο των ευγενών.

Οι γυναίκες φορούσαν δαχτυλίδια, βραχιόλια, και περιδέρια, συνήθως από φτηνό μπρούντζο ή γυαλί. Συχνά τρυπούσαν τα αυτιά τους. Για να συγκρατήσουν τα ρούχα έβαζαν διακοσμημένες καρφίτσες.

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ

Η στρατιωτική στολή των Ρωμαίων ήταν σχετικά απλή η οποία αποτελούνταν από σειρές με μεταλλικά ελάσματα. Είχαν ένα είδος φολιδωτής θωράκισης (μεταλλικές πλάκες περίπου 3 ίντσες μακριές και για 1 ίντσα φαρδιές κολλημένες πάνω σε λινάρι ή δέρμα). Η στολή τους επίσης αποτελούσε τρία στρώματα. Οι εκατόνταρχοι και άλλοι αξιωματικοί είχαν λοφία στα κράνη τους, για να τους βλέπουν οι άνδρες τους και να τους ακολουθούν στη μάχη. Η περικεφαλαία ήταν Γαλατικής προέλευσης και ήταν έξυπνα σχεδιασμένη, για προστατεύει κεφάλι, πρόσωπο και λαιμό, χωρίς να εμποδίζει την όραση ή την ακοή. Συχνά ήταν διακοσμημένη με σμάλτο.

Η περίφημη πανοπλία από μεταλλικές λωρίδες ενωμένες με δερμάτινα εσωτερικά λουριά επινοήθηκε τον 1^ο αι. μ.Χ. Ήταν πολύ ευλύγιστη αλλά βαριά, και οι στρατιώτες βοηθούσαν ο ένας τον άλλο για να τη φορέσουν και να τη δέσουν. Κάτω από την πανοπλία φορούσαν μια τραχιά μάλλινη χλαμύδα που έφτανε στο μέσο του μηρού. Αρχικά οι Ρωμαίοι δεν φορούσαν παντελόνια αλλά κοντά σορτσάκια. Η ζώνη έδειχνε το αξίωμα του στρατιώτη και φοριόταν πάντα με τη χλαμύδα. Η ποδιά από διακοσμημένες δερμάτινες λωρίδες προστάτευε κάπως το βουβώνα στη μάχη. Επίσης ο κρότος που έκανε, όταν οι λεγεωνάριοι περπατούσαν, φόβιζε τον εχθρό.

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

Η πορφύρα, η πιο ακριβή βαφή, προοριζόταν για τον αυτοκράτορα. Οι συγκλητικοί φορούσαν τηβέννους με πορφυρό τελείωμα. Αργότερα επιτρεπόταν μόνο στον αυτοκράτορα να ντύνεται τελείως στα πορφυρά.



2.8 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ



Ο ραββίνος Βενιαμίν της Τουδέλης, που τους είχε παρατηρήσει έξω από το σπίτι τους, στο δρόμο, δείχνει ότι είχε εντυπωσιαστεί από την πολυτελή τους ενδυμασία «Έχουν όλοι ύφος πριγκίπων» σημειώνει στη διήγησή του. Όλοι όσοι είχαν τα απαιτούμενα οικονομικά μέσα, ανταγωνίζονταν σε κομψότητα, ακολουθώντας τις εξελίξεις της μόδας.

Η μορφή της αρχαίας ενδυμασίας, η οποία στις χοντρές της γραμμές ήταν κοινή στους λαούς της Μεσογείου θάλασσης, τόσο στους Ρωμαίους όσο και στους Έλληνες, διατηρήθηκε πολύ καιρό, αλλά η χρήση των μεταξωτών, που από τα μέσα του 6^{ου} αιώνα επεκτεινόταν όλο και πιο πολύ, την είχε κάνει λιγότερο ευλύγιστη. Η διαφορά ανάμεσα στα ανδρικά και γυναικεία ενδύματα εξαφανιζόταν.

Κατά τους πρώτους αιώνες της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, η ενδυμασία των Βυζαντινών διατηρεί τον ελληνορωμαϊκό της χαρακτήρα με τις πλούσιες πτυχώσεις. Ο χιτώνας των αρχαίων Ελλήνων ή η ρωμαϊκή τουνίκα, μέχρι τον έβδομο αιώνα, αποτελεί το βασικό ένδυμα παίρνοντας αργότερα τη θέση του εσωτερικού ενδύματος ή πουκαμίσου. Πάνω από το πουκάμισο οι Βυζαντινοί θα φορέσουν τη δαλματική, ένδυμα κλειστό με πλατιά και ανοικτά μανίκια κατασκευασμένο από λινό ύφασμα, αργότερα μεταξωτό για τους άρχοντες και τους πλουσίους. Ο λαός, οι μοναχοί και οι κατώτεροι κληρικοί είναι υποχρεωμένοι να φορούν ενδύματα από υφάσματα σκληρά και φθηνά και σε σκοτεινά χρώματα. Το ιμάτιο και η χλαμύδα των Ρωμαίων με διαφοροποιήσεις στο μήκος, στο ύφασμα, στο χρώμα και στον τρόπο διπλώματος, ανάλογα με το αξίωμα και την κοινωνική τάξη, θα συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται από τους Βυζαντινούς μέχρι την εποχή του Ιουστινιανού, που η ενδυμασία τους θα διαφοροποιηθεί έχοντας έκδηλη την επίδραση της ανατολικής ενδυμασίας με το βαρύ και πλούσιο διάκοσμο.

Αργότερα το βυζαντινό ένδυμα πέφτει βαρύ και στενό, ακολουθώντας το ανθρώπινο σώμα, χωρίς πλαστικότητα και πτυχώσεις και θα καλυφθεί με κοσμήματα και πλούσια κεντήματα ή υφασμένες διακοσμήσεις, θα δοθούν μεγαλοπρέπεια και αυστηρότητα στη μορφή.

ΑΝΔΡΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ



Η ανδρική ενδυμασία των αυτοκρατόρων, ευγενών και πλουσίων αποτελείται από δύο χιτώνες ίδιους, η μια πάνω στην άλλη. Ο πρώτος είναι μακρύς και ο δεύτερος κοντός μέχρι τα γόνατα με ανοίγματα στο πλάι για να αφήνει να φαίνεται ο εσωτερικός με τα πλούσια χρυσοποίκιλτα κεντήματα στα τελειώματα. Ο εξωτερικός χιτώνας είναι συνήθως μονόχρωμος, στολίζεται στους ώμους, στους καρπούς και στα ανοίγματα με χρυσά σιρίτια και πλούσια κεντήματα. Μια ζώνη με πλούσιο διάκοσμο από κεντήματα ή από πολύτιμες πέτρες, δένει χαλαρά στη μέση. Η ζώνη ήταν δείγμα αρχοντικής αξίας και υπήρχαν ζώνες κατά αξιώματα.

Ένας πορφυρός μανδύας με διάμετρο 2,5 μέτρα, κάτι ανάλογο με τη ρωμαϊκή τόγκα, ημικυκλικός στο λαιμό και στο τελειώμά του, σκεπάζει όλο το σώμα, στηριζόμενος με πόρπη στο δεξιό ώμο αφήνοντας συγχρόνως στη δεξιά πλευρά ελεύθερη την κίνηση. Από το δεύτερο ήμισυ του 7^{ου} αιώνα, η επαφή με τον αραβικό κόσμο, αλλάζει ριζικά τη γραμμή της ανδρικής μόδας. Τα ρούχα αρχίζουν να προσαρμόζονται στενότερα στο σώμα. Οι περισκελίδες σφίγγονται στις γάμπες. Τα ανατολικού τύπου παπούτσια ή τα ευλύγιστα μποτίνια, αντικαθιστούν τα αρχαία σαντάλια. Ο πολυποίκιλος χιτώνας μένει σαν γιορτινό ένδυμα των πλουσίων και των αξιωματούχων.

Αλλά στον αιώνα των Κομνηνών, ο δυτικός τρόπος ζωής, που θα μεταφερθούν οι σταυροφόροι, θα συντείνει στο να εμφανισθούν κοντά γιορτινά ενδύματα, καλοσφιγμένα στη μέση και με κοντά μανίκια. Οι αριστοκράτες εμφανίζονταν με μακριά ενδύματα, σε αντίθεση με τους αγρότες και τους τεχνίτες, που φορούσαν συνήθως έναν κοντό απλό χιτώνα.

Για τον απλό Βυζαντινό η ενδυμασία είχε τον καθαρά χρηστικό της χαρακτήρα. Ενδιαφερόταν για τα απλά καθημερινά ρούχα που θα τον προστάτευαν από τα καιρικά φαινόμενα και θα του πρόσφεραν μια άνεση στις καθημερινές του εργασίες στο χωράφι, στο βοσκοτόπι, στο λιμάνι, στο εργαστήρι, στην αγορά. Βασικό ένδυμα για όλους στο Βυζάντιο ήταν ο χιτώνας σε σχήμα T, που διέφερε στο μήκος και τα μανίκια και συνήθως έδενε στη μέση με ζώνη. Ο μακρύς μονόχρωμος χιτώνας ήταν η τυπική καθημερινή φορεσιά του λαού σε όλη τη διάρκεια της βυζαντινής περιόδου.

Ο κοντός χιτώνας με κοντά μανίκια, απεικονίζεται συχνά σε ψηφιδωτά και τοιχογραφίες. Είναι το ένδυμα των φτωχών αγροτών αλλά και των παιδιών. Το χειμώνα έριχναν στην πλάτη τους μια κάπα, τη μηλωτή, ρούχο φτιαγμένο από δέρμα προβάτου, ή άλλου ζώου. Εξαίρεση στα καθημερινά και τετριμμένα τους ρούχα, σίγουρα θα αποτελούσε η ενδυμασία με την οποία θα προσέρχονταν στο ναό για την εκπλήρωση των θρησκευτικών τους καθηκόντων, η οποία θα ήταν πιο περιποιημένη και καθαρή.

Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Χιτώνες φοράνε και οι γυναίκες, αλλά πάντα μακριούς, με επίσης μακριά, φαρδιά μανίκια που καλύπτουν τελείως τα χέρια, μια και την εποχή εκείνη η γυναίκα έπρεπε να κρύβει το σώμα της, αλλιώς θα την θεωρούσαν «ανήθικη».

Ενώ η αμφίεση των γυναικών, αν και ήταν πολυτελής, προοριζόταν μόνο για τα μάτια των ανδρών τους. Όσο για τα αξεσουάρ, οι Βυζαντινοί τεχνίτες έφτιαχναν πουργιές και γυναικείες τσάντες, καθώς και παπούτσια από προϊόντα ζωικής προέλευσης.

Φοριέται πάντα ο μακρύς χιτώνας, πάνω από τον οποίο, όταν η γυναίκα βγαίνει από το σπίτι της, ρίχνει ένα μανδύα με λοξές πτυχώσεις, αλλά κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μην εμποδίζεται να βλέπει. Πολύ λίγες γυναικείες μορφές είναι με γυμνό κεφάλι και λυτά μαλλιά, όπως είναι η Μαρία η Μαγδαληνή.

Οι κυρίες των τιμών στο παλάτι όπως και οι παλαιές Ρωμαίες κυρίες φορούσαν την στόλα, μακρύ πτυχωτό φόρεμα που έπεφτε με χάρη πάνω από την τούνικα ιντίμα. Η στόλα συνοδευόταν με την πάλλα, υφασμάτινο κάλυμμα της κεφαλής. Τα υφάσματα ήταν μεταξωτά, αφού το μετάξι ήταν το αγαπημένο ύφασμα των πλουσίων.

Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ «ΑΥΛΗ»



Η βυζαντινή αριστοκρατία, οι αξιωματούχοι και οι αυλικοί που περιέβαλλαν τον αυτοκράτορα και βέβαια ο ίδιος ο αυτοκράτορας και η οικογένειά του, πρόσεχαν και έδιναν ιδιαίτερη σημασία στην ενδυμασία τους. Στο Βυζάντιο η φροντισμένη και ακριβή ενδυμασία ήταν απαραίτητο στοιχείο σε όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις και συνδεόταν με τους τίτλους και τα αξιώματα. Φορούσαν πολυτελή ρούχα από ακριβά υφάσματα, όπως μετάξι από την Ανατολή, τα οποία είχαν δημιουργήσει που δούλευαν αποκλειστικά για την αυτοκρατορική αυλή. Μεταξωτά και άλλα πολυτελή υφάσματα, χρυσοκεντημένα και διακοσμημένα με πολύτιμους λίθους, έντονα χρώματα καθώς και ποικίλα γεωμετρικά και φυτικά σχέδια φανερώνουν τόσο την πολυτέλεια όσο και την έντονη επίδραση των ανατολικών πολιτισμών στην ενδυμασία.

Το χρώμα ήταν κύριο στοιχείο διαφοροποίησης των αξιωμάτων. Οι ανώτερες κοινωνικές τάξεις και κυρίως οι αξιωματούχοι της αυλής είχαν ενδυμασίες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Διαφορετικά χρώματα, διακοσμητικά σχέδια και κεντήματα υποδήλωναν τα διάφορα αξιώματα. Τα κόκκινα παπούτσια και τα πορφυρά ρούχα ήταν αποκλειστικά προορισμένα για τον αυτοκράτορα και μόνο προς τα τέλη του 12^{ου} αιώνα δόθηκε το δικαίωμα σε ανώτερους αξιωματούχους να ντύνονται με πορφύρα. Γνωρίζουμε ακόμη ότι, όταν ο αυτοκράτορας είχε πένθος, φορούσε λευκή στολή, ενώ όλοι οι άλλοι φορούσαν μαύρα.

Πολυτελής ήταν η ενδυμασία και των ανδρών που είχαν πολλές εργασίες και κοινωνικές συναναστροφές αλλά και των γυναικών της αριστοκρατίας και της βυζαντινής αυλής. Την εποχή του Ιουστινιανού η Ρωμαϊκή Τόγκα άρχισε να αντικαθίσταται με την Τούνικα ιντίμα (που οι Έλληνες την ονόμαζαν χιτώνα) και την φορούσαν και άνδρες και γυναίκες. Οι άνδρες πάνω από την τουνίκα φορούσαν την παραδοσιακή Δαλματική που ήταν πλατύτερη και κοντύτερη από την τουνίκα. Το σκαραμαγγείον ήταν ένα είδος σακακιού που ήρθε από την Περσία. Το φορούσε ο αυτοκράτορας στις επίσημες τελετές.

Οι αυτοκράτορες που έβγαιναν σε εκστρατείες φορούσαν κόκκινη χλαμύδα και σανδάλια, τα λεγόμενα κόκκινα τσαγγιά του αυτοκράτορα, τα παπούτσια του, το στοιχείο της ένδυσής του που αποτέλεσε διαχρονικά το αποκλειστικό σύμβολο της εξουσίας του και που προσδιόριζε απόλυτα την ταυτότητά του. Τα τσαγγιά κάλυπταν τις κνήμες, φτάνοντας ως το γόνατο. Δεν είναι ξεκάθαρο αν ήταν ψηλές μπότες (όπως φαίνονται σε κάποιες απεικονίσεις) ή μάλλον πιο σύνθετα υποδήματα, αποτελούμενα από "πέδιλα" και "περικνημίδες". Αετοί από πολύτιμους λίθους και μαργαριτάρια ή χρυσοϋφαντοι στόλιζαν και τα βασιλικά τσαγγιά στα πλάγια των κνημών, ως τους ταρσούς. Τα βασιλικά υποδήματα κατασκευάζονταν από ειδικό τεχνίτη, τον τζαγγά, (από εκεί βγαίνει η λέξη τσαγγάρης) φυλάσσονταν στο βεσιτάριο και τα έφερνε στο βασιλιά ένα παιδί επιφορτισμένο με αυτήν την εργασία.

Τα υπόλοιπα εξαρτήματα της στολής του, όπως και των αξιωματικών που οι στολές και αυτών ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακές και φροντισμένες, είχαν σκούρα χρώματα για να μην φαίνεται το αίμα σε περίπτωση τραυματισμού.

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΕΝΔΥΜΑ

Το εκκλησιαστικό ένδυμα, ενώ στην αρχή είναι απλό όπως το λαϊκό με βάση τη δαλματική κι ένα ιμάτιο στρογγυλό με τρύπα για να περνάει το κεφάλι, αργότερα θα στενέψει τη δαλματική και το τάβλιο θα προστεθεί κάτω από το ιμάτιο με πλούσια διακόσμηση. Επίσης θα προστεθεί μια μακριά λωρίδα υφάσματος το ευμοφόριο, κεντημένο ή απλικαρισμένο με σταυρούς πάνω από το ιμάτιο ή και πάνω από τη δαλματική. Το σημερινό εκκλησιαστικό ένδυμα είναι σχεδόν όμοιο με αυτό της βυζαντινής περιόδου.

Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΩΝ ΡΟΥΧΩΝ

Η κατασκευή των ρούχων εκείνη την εποχή ήταν εξαιρετικά δύσκολη και χρονοβόρα. Οι άνθρωποι τα φτιάχνανε τελείως μόνοι τους, ξεκινώντας από το πιο στοιχειώδη, την ίδια την κλωστή, που έπρεπε να την επεξεργαστούν (αν ήταν μπαμπάκι, μαλλί ή μετάξι), να την βάψουν με χρώματα που βρίσκανε στη φύση, και να υφάνουν τα υφάσματα στον αργαλειό. Μετά τα έραβαν στο χέρι με μικρές βελονιές, αφού δεν υπήρχαν τότε μηχανές ραπτικής. Οι φτωχοί λοιπόν που έπρεπε να δουλέψουν σκληρά στα χωράφια ή αλλού δεν είχαν πολύ χρόνο για πολυτέλειες. Έτσι, ύφαιναν οι γυναίκες πάντα απλά υφάσματα, χωρίς διακοσμητικά σχέδια, με υλικά που ήταν εύκολο να βρεθούν και δεν κόστιζαν ακριβά.

Όμως, οι πλουσιότεροι, αυτοί που είχαν την οικονομική ευχέρεια φτιάχνανε φορεσιές πιο πλουμιστές, με πολύτεχνα διακοσμητικά σχέδια είτε μέσα στην ύφανση είτε τα κεντούσαν μετά με χρυσή και ασημένια κλωστή.

Τα χρώματα των ρούχων των Βυζαντινών ήταν ζωηρά, γαιώδη, μια και προέρχονταν από φυσικά υλικά, όπως : καφέ, ώχρα (κιτρινωπό-μουσταρδί), πράσινο, σταχτί. Το λευκό συμβόλιζε την αγνότητα, αλλά και την σεμνότητα, συμβολισμός που έχει διατηρηθεί ως τις μέρες μας με το λευκό που φοράνε οι νύφες. Αντίθετα, το μαύρο ήταν χρώμα της στενοχώριας, το φορούσαν οι γυναίκες και οι άντρες όταν είχαν χάσει δικό τους αγαπημένο άνθρωπο, καθώς και οι κληρικοί και όσοι είχαν επιλέξει τον μοναχικό βίο (καλόγριες, καλόγεροι) επειδή πενθούσαν για τις αμαρτίες του κόσμου, αλλά και επειδή είχαν αφιερωθεί στο Θεό και είχαν αρνηθεί τις χαρές των κοσμικών(αυτών που ζούσαν μέσα στον κόσμο, σε αντίθεση με αυτούς που είχαν αποτραβηχτεί). Υπήρχε ένας συντηρητισμός στο ντύσιμό τους, τα σχέδια, το είδος, και ο τρόπος ραφής δεν άλλαζαν εύκολα. Χρειάστηκε να περάσουν αρκετοί αιώνες, και μόνο στην τελευταία περίοδο του Βυζαντίου (Υστεροβυζαντινή περίοδο) άρχισαν νέες τάσεις από τη Δύση να υιοθετούνται από τους Βυζαντινούς, όπως καπέλα, ανδρικά σακάκια και πιο εφαρμοστές φορεσιές.

2.9 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

2.9.1 ΡΩΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ



Στη μεσαιωνική Ευρώπη, δύο είναι οι πλέον σημαντικές περίοδοι της τέχνης. Η Ρωμανική και η Γοτθική. Στις περιόδους αυτές δημιουργούνται πρότυπα στην κοινωνική, στην οικονομική και στην πολιτιστική ζωή του τότε δυτικού κόσμου.

«Στον πρώιμο Μεσαίωνα, η ενδυμασία του δυτικοευρωπαϊκού χώρου επιχειρούσε να συνδυάσει τους καταναγκασμούς των κλιματολογικών συνθηκών και της εκκλησιαστικής ηθικής. Τα ρούχα, τόσο των ανδρών, όσο και των γυναικών, είναι μακριά και φαρδιά, καλύπτοντας ολόκληρο το σώμα και μη επιτρέποντας να διαφανούν οι γραμμές του. Οι

δυτικοί από την επαφή τους με την Ανατολή γνωρίζουν τα πολύτιμα μεταξωτά, τα μαροκινά δέρματα και τις γούνες. Η ενδυμασία των ιπποτών είναι γεμάτη με οικόσημα κεντήματα με και ασήμι.

Η ΑΝΔΡΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Στη Ρωμανική περίοδο, η ανδρική ενδυμασία αποτελείται από τρία μέρη κυρίως. Μια εσωτερική ίσια, μακριά, κοντή τουνίκα ή πουκαμίσα από άσπρο λινό ύφασμα με μακριά ίσια μανίκια μέχρι τα ακροδάχτυλα και κλείνει στο λαιμό με κουμπιά. Μια δεύτερη αρκετά φαρδύτερη τουνίκα από μάλλινο συνήθως ύφασμα θα φορεθεί πάνω από την εσωτερική. Το τρίτο μέρος της ανδρικής ενδυμασίας είναι μία μακριά φουφούλα κάτι ανάλογο με την γαλατική βράκα. Αργότερα οι άρχοντες και οι φεουδάρχες θα προσθέσουν στην ενδυμασία τους ένα πανωφόρι ή κάπα που φορούν στον άσχημο καιρό. Είναι μάλλινο και μακρύτερο από την εσωτερική τουνίκα και έχει ανοίγματα στα χέρια, σχηματίζοντας συνήθως κουκούλα για το κεφάλι.

Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Στον 11ο αιώνα, η ενδυμασία των γυναικών που ανήκουν στις ανώτερες κοινωνικές τάξεις αποτελείται από δύο τουνίκες και είναι περίπου όπως εκείνες των ανδρών. Η εσωτερική τουνίκα φθάνει μέχρι το έδαφος, έχει μακριά στενά μανίκια διακοσμημένα στις άκρες, ενώ η εξωτερική είναι φαρδιά το ίδιο μακριά, πλούσια διακοσμημένη αλλά με μανίκια που φθάνουν μέχρι τον αγκώνα. Αργότερα θα φαρδύνουν και θα μακρύνουν τόσο ώστε να φθάνουν λόγω του φάρδους στο κάτω μέρος μέχρι τα γόνατα. Μια κεντημένη φαρδιά ζώνη που δένεται στη μέση σχηματίζοντας ένα είδος κορσέ, ή δένεται χαλαρά στο ύψος των γοφών και τα άκρα της έπεφταν ελεύθερα, δημιουργεί πτυχώσεις στο κάτω μέρος της τουνίκας, δίνοντας έτσι κάποια κομψότητα στην εμφάνιση της γυναίκας. Ένα ιδιαίτερα προσεγμένο και πλούσιο κέντημα θα διακοσμήσει το μπούστο του γυναικείου φορέματος.

2.9.2 ΓΟΤΘΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Στις αρχές του 12^{ου} αι., άνδρες και γυναίκες φορούν σχεδόν τα ίδια ρούχα που διαφέρουν μόνο στο μάκρος. Στη διάρκεια των Σταυροφοριών υπάρχει αστάθεια στο συρμό. Η απλή και λεπτή γραμμή που διατηρεί το ένδυμα στο 13^ο, 14^ο αι. και στο πρώτο τέταρτο του 15^{ου} αι. γίνεται μέσο επίδειξης φθάνοντας στην υπερβολή και τον παραλογισμό. Συγκεκριμένα το καπέλο των γυναικών το *hennin*, το 1428 ακολουθώντας την αιχμηρότητα του γοτθικού ρυθμού θα φτάσει το υπερβολικό ύψος των 70 εκ. στην τάξη της αριστοκρατίας, ενώ η μύτη των παπουτσιών ανδρών και γυναικών, θα γίνει τόσο μακριά ώστε θα χρειαστεί ειδικό βάδισμα για να περπατήσουν μ' αυτά.

Τα ρούχα των πλουσίων και ευγενών παρουσιάζονται με μια εξεζητημένη μορφή και η πολυτέλειά τους φτάνει σε ανησυχητικό σημείο, ώστε με νόμο να απαγορευτεί στα

κράτη η εισαγωγή ενδυμάτων και υφασμάτων από άλλες χώρες. Το 1355 στην Αγγλία, με διάταγμα απαγορεύεται η εισαγωγή ενδυμάτων (κυρίως από την Γαλλία) και της γούνας για να προστατευτεί η οικονομία της χώρας και να περιοριστεί η πολυτέλεια. Επίσης θα απαγορευτεί πάλι με διάταγμα η χρήση του υφάσματος με χρυσή κλωστή, το κόκκινο μεταξωτό και το μαύρο ύφασμα για όσους έχουν τίτλο κάτω από βαρώνο.

Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ



Το ντύσιμο αποτελούσε ένα από τα σημαντικά ενδιαφέροντα των γυναικών του Μεσαίωνα, ιδιαίτερα των γυναικών των ανώτερων τάξεων.

Το γυναικείο ένδυμα το αποτελούν δύο τουνίκες η εσωτερική (cotte) και η εξωτερική (surcot), όπως εκείνες της Ρωμανικής περιόδου. Η εσωτερική έχει αλλάξει μορφή και είναι χωρισμένη σε δυο μέρη, το μπούστο που φοριέται στο επάνω μέρος του σώματος και είναι πολύ εφαρμοστό και τη φούστα η οποία είναι μακριά και φαρδιά στο κάτω μέρος. Στη φούστα δημιουργούνται πολλές πτυχές από μια ζώνη που δένεται ψηλά κάτω από το στήθος. Μερικές φορές, στην εσωτερική τουνίκα και πάνω στο μπούστο ή συνέχεια μ' αυτή, είναι ραμμένο ένα ύφασμα σε σχήμα κρίνου που ενώνεται δεξιά κι αριστερά με άλλο ύφασμα έτσι ώστε να δημιουργούνται καμπύλες και να δίνεται η εντύπωση ότι η τουνίκα έχει τέσσερις γλώσσες. Πολλές φορές το μπούστο έχει διαφορετικό χρώμα από τη φούστα ή το δεξιό μέρος της φούστας έχει διαφορετικό χρώμα από το αριστερό μέρος ή ακόμη τα συμπληρωματικά υφάσματα που πέφτουν πάνω στο μπούστο έχουν διαφορετικό χρώμα από το υπόλοιπο μέρος της εσωτερικής τουνίκας. Η εφαρμογή του μπούστου είναι τέτοια ώστε να είναι απαραίτητη μια σειρά από μικρά κουμπιά κατά μήκος των μανικιών, στην πλάτη, στο στήθος ή στην κοιλιά, για να διευκολύνονται οι κυρίες να φορούν και να βγάζουν το φόρεμά τους.

Τα φορέματα των γυναικών της αριστοκρατίας και των πλουσίων δημοτών καταλήγουν πολλές φορές σε τεράστιες ουρές, ώστε να αποτελούν σκάνδαλο για τους ιερείς και μοναχούς οι οποίοι δεν έδιναν συγχώρεση αμαρτιών σε όσες κυρίες φορούσαν φορέματα με υπερβολικές ουρές.

Η γυναίκα της Γοτθικής περιόδου αποκτά περισσότερες ελευθερίες και αξία, με αποτέλεσμα αυτό να επηρεάσει την ψυχολογία των ανδρών.

Η δυνατή επίδραση της γυναίκας στη μόδα του ενδύματος και γενικά στην κοινωνική ζωή, κάνει τους άνδρες θηλυπρεπείς. Ο γενναίος και σκληρός, γεμάτος υγεία άνδρας της φεουδαρχικής κοινωνίας στην Ρωμανική περίοδο, παρουσιάζεται λεπτός, ευγενικός και ρομαντικός στη Γοτθική περίοδο.

Η ΑΝΔΡΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Στη γοτθική περίοδο η ανδρική ενδυμασία παρουσιάζεται σε καινούριες μορφές. Μόνο οι χωρικοί συνεχίζουν να φορούν τα ίδια μακριά, άκομψα και χοντροκομμένα ρούχα που μοναδικό σκοπό έχουν να καλύψουν το σώμα. Το 14^ο αι. οι αριστοκράτες εγκαταλείπουν τη μακριά τουνίκα και καθιερώνουν το κοντό παλτό ή ζακέτα.

Το ανδρικό ένδυμα κονταίνει αρκετά και θα χωριστεί το πάνω και το κάτω μέρος του σώματος. Στο πάνω μέρος φοριέται ένα εσώρουχο από λινό που αργότερα θα πάρει την μορφή του πουκαμίσου.

Πάνω απ' αυτά θα φορεθεί ένα είδος μάλλινης ή μεταξωτής ζακέτας που θα φθάνει μέχρι τα μέσα των μηρών. Έχει ψηλό εφαρμοστό γιακά, στενεύει στη μέση με ζώνη γυρισμένη δύο φορές, με αποτέλεσμα να σχηματισθούν πτυχώσεις σε σχήμα τριγώνου ή γλώσσας. Τα μανίκια της, μερικές φορές είναι τόσο ελαφριά, κομμένα με επιμήκεις εγκοπές, ψαλιδίσματα, κατά μήκος ώστε να φαίνεται το άσπρο λινό πουκάμισο μέσα από τα ανοίγματα.

Στο κάτω μέρος, μια φουφούλα συγκρατεί ένα είδος μάλλινης κάλτσας που καλύπτει τα πόδια. Αργότερα στο κάτω μέρος, θα φορεθεί ένα είδος στενού, κοντού παντελονιού που μαζί με τις κάλτσες, θα δώσει την εντύπωση ενός συνεχόμενου ρούχου που καλύπτει το ανδρικό σώμα από τους γοφούς και κάτω.

2.10 Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ



Στο πρώτο μισό του 16^{ου} αιώνα οι βορειότερες ευρωπαϊκές χώρες άρχισαν να στρεβλώνουν το φυσικό σχήμα με παραγεμισμένο μανίκι, ντούπλεξ (είδος ανδρικού κουμπωμένου σακακιού που φοριόταν από το Μεσαίωνα μέχρι τα μέσα 17^{ου} αιώνα στην Δυτική Ευρώπη, και πρόκειται για μια απλή και ραμμένη καπιτονέ επένδυση που φοριόταν για την προστασία του θώρακα από μώλωπες και φθορές) και μακριές κάλτσες. Οι πλούσιοι άνδρες φορούσαν μανδύες με φαρδείς ώμους και επίπεδα καπέλα. Διαφορετικές χώρες προσέλαβαν το καινούριο στυλ με διαφορετικό τρόπο. Η Ιταλία δεν προχώρησε όσο ο Βορράς, ενώ η Αγγλία και η Γαλλία ακολούθησαν το παράδειγμα της Ιταλίας παρόλο που αυτές έμειναν προσκολλημένες περισσότερο στο μεσαιωνικό στυλ. Οι Γερμανοί έφτασαν σε μεγαλύτερες και πιο ακραίες “βελτιώσεις” της φυσικής σιλουέτας. Βάζουν μεγάλα φουσκώματα στο κεφάλι, στους ώμους, στους μηρούς, μικρά φουσκώματα πάνω το στήθος, την πλάτη, τα χέρια, τα πόδια και τα κάτω άκρα. Βάζουν φτερά σε πολλά αξεσουάρ, όπως στα καπέλα με ευρύ γείσο (προεξοχή πηλικίου ή κασκέτου που σκιάζει το μέτωπο και προστατεύει τα μάτια από τον ήλιο) μέχρι και τα γόνατα.

Στο δεύτερο μισό του 16^{ου} αιώνα, οι περισσότερες χώρες ακολούθησαν τη μόδα της Ισπανίας. Σύμφωνα με την ισπανική μόδα, λοιπόν, οι άνδρες φορούσαν φουφούλες (α. Το πίσω και κάτω μέρος της νησιώτικης βράκας που έχει σούρα και είναι φουσκωτό. β. φαρδύ και σουρωτό παντελονάκι, κυρίως για παιδιά και για γυναίκες που συγκρατείται συνήθως με τιράντες) και ζακέτες με ψηλή λαιμόκοψη. Αργότερα, στην λαιμόκοψη προστέθηκε ένα εντυπωσιακό κολάρο που φορέθηκε και από τα δύο φύλα.

Η ενδυμασία αυτής της εποχής είναι συνυφασμένη με όλους τους τύπους της δημιουργικής έκφρασης και προχωράει πέρα από τα όρια, σε νέες ανακαλύψεις. Κοινά ενδυματολογικά χαρακτηριστικά που συναντάμε σε όλες τις χώρες συνοψίζονται στα εξής: πλούσια, βαριά υλικά, σε μεγάλες ποσότητες, μεγάλα μανίκια, εφαρμοστά ενδύματα και καλυμμένα κεφάλια σε άνδρες και γυναίκες. Χαρακτηριστικό ενδυματολογικό γνώρισμα αυτής της εποχής είναι ο κορσές (ελαστικό, γυναικείο κυρίως, εσώρουχο, που περιβάλλει το κάτω μέρος του κορμιού, από την μέση έως τους γλουτούς).

Οι γυναίκες, επιπλέον, προκειμένου να τονίσουν την μέση τους, φορούσαν στενά κορσάζ (το τμήμα του γυναικείου ρούχου που καλύπτει το πάνω μέρος από τους ώμους μέχρι την μέση- το μπούστο-) και κορσέδες με ενίσχυση από ξύλο ή μέταλλο. Κάτω από τα φορέματά τους φορούσαν ένα κρινολίνο με ενσωματωμένους ξύλινους δακτυλίους που χάριζαν στο ένδυμα σχήμα καμπάνας. Οι άνδρες συνήθιζαν να πιάνουν τα μαλλιά τους κότσο, αλλά όσο αφορά το μήκος, ήταν προσωπικό γούστο του καθενός. Θα μπορούσαν να είναι ίσια ή κατσαρά ανάλογα με την φύση της αμφίεσης.

Κατά την διάρκεια του 16^{ου} αιώνα, οι προχωρημένοι άνθρωποι είχαν τα μαλλιά τους πιο κοντά σχεδόν, όπως και στη σύγχρονη εποχή. Οι άνδρες φορούσαν παραλλαγές του κασκέτου με γείσο και ήταν συχνά όλο γυρισμένο ή γυρισμένο από την μία πλευρά. Οι γυναίκες άλλοτε συνήθιζαν να φτιάχνουν τα μαλλιά τους με περίτεχνη δομή, όπως οι Γερμανίδες ή να τα καλύπτουν απλώς με ένα μαντίλι. Είχαν τα μαλλιά τους καλυμμένα με κάποιο είδος φακιόλι (γυναικείο μαντίλι που δένεται στο κεφάλι για να το προστατεύει, κυρίως κατά την εκτέλεση οικιακών εργασιών).

Οι χωρικές φορούσαν το πανωφόρι της προηγούμενης περιόδου και μαντίλι ή κολάρο γύρω από τον λαιμό τους.

Τα χρώματα αυτής της περιόδου είναι έντονα και συχνά σκοτεινά. Το μαύρο βελούδο ήταν το βασικό υλικό της περιόδου, ιδιαίτερα στα φακιόλια. Τα λευκά λινά υφάσματα ήταν άλλο ένα διακριτικό σημείο των χρωμάτων του χρυσού και του βυσσινί για κολάρα και φραμπαλάδες (λουρίδα από ύφασμα με λεπτές πτυχές ή με σούρα, που στολίζει τον ποδόγυρο σε γυναικεία ρούχα ή τις άκρες των μαξιλαριών, σεντονιών κ.λπ.).

Τον 17^ο αιώνα το ανδρικό κουστούμι εξελίσσεται κατά τρόπο μοναδικό γύρω στο 1660: τα διάφορα κομμάτια μικραίνουν, προβάλλεται το πουκάμισο και ένα πλήθος από μετάξινες ταινίες ενώνεται σε μπουκλωτές τούφες. Εμφανίζονται υποδήματα στολισμένα με κορδέλες και κουμπιά. Το σακάκι φτάνει ως την ζώνη, και τα μανίκια του, κοντά μέχρι τον αγκώνα, αφήνουν να φανούν τα φαρδιά μανίκια του πουκαμίσου. Η κυλότητα είναι ανοιχτή χαμηλά και πολύ φαρδιά, έτσι που να μοιάζει με μικρή φούστα.

Οι δαντέλες και οι φιόγκοι βρίσκονται στο αποκορύφωμά τους. Οι κυκλικοί “κάπα” (α. αδιάβροχο, χοντρό πανωφόρι με μαλλί κατσίκας και σπανιότερα προβάτου που καλύπτει ολόκληρο το σώμα και το φορούν οι βοσκοί, β. γυναικείο πανωφόρι που μοιάζει στο σχέδιο με κάπα βοσκού) αντικαθίσταται από ένα μακρύ ρούχο, ένα είδος “καζάκας” (μπλούζα φαρδιά, μακριά, ριχτή και κλειστή στο λαιμό) με μακριά και πλατιά μανίκια. Η περούκα είναι ένα καινούριο στοιχείο στο ανδρικό ντύσιμο. Από την άλλη, το γυναικείο κουστούμι εξακολουθεί να αποτελείται από ένα κορσάζ, στο οποίο συρράπτεται φούστα με ουρά, ανοιχτή μπροστά. Οι πτυχές της φούστας συγκεντρώνονται πίσω, πάνω από ένα υποστήριγμα, το πρώτο “τουρνούρι” στην ιστορία της αμφίεσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΣΤΗ ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΠΟΧΗ

3.1 17ος ΑΙΩΝΑΣ

Η επίσημη κοινωνική διάρθρωση περιείχε τέσσερις τάξεις, οι οποίες διακρίνονταν μέσω της ενδυμασίας και στις εορτές:

1. Ο δήμαρχος, μέλη του συμβουλίου των σοφών και τα μέλη των οικογενειών τους, αναγορευμένοι ακαδημαϊκοί και τελειοδιδασκτικοί.

2. Οι αρχαιότεροι της συντεχνίας των εμπόρων, οι επιφανέστεροι έμποροι, πλούσιοι ζυθοποιοί, όπως και οι αρχηγοί των αναγνωρισμένων συντεχνιών και μη αναγορευμένοι ακαδημαϊκοί.

3. Οι αρχηγοί των κατώτερων συντεχνιών, ναυτικοί και παρόμοιοι πολίτες.

4. Οι υπηρέτες, βαρκάρηδες και άλλοι ναύτες.

Σαν ενδυμασία στις εορτές, οι άνδρες της ανώτερης τάξης φορούσαν μια τραχηλιά, μανδύες πλουμιστούς με γούνα και ψηλούς σκούφους από βελούδο. Οι γυναίκες τους φορούσαν μια τραχηλιά, ένα πολύχρωμο φόρεμα με πολλές πιέτες όπως και μια σκούρα κάπα. Χρυσά κεντήματα, πετράδια, αλυσίδες και δακτυλίδια ήταν γενικά προσφιλή. Η μεσαία τάξη περιορίσθηκε με ένα διάταγμα του συμβουλίου. Στην καθημερινή ζωή όμως προτίμησαν μια πιο λιτή ενδυμασία. Η ενδυμασία της κατώτερης τάξης αποτελούσε από λινό και μαλλί.



ΑΝΔΡΙΚΗ ΜΟΔΑ

Από το 1660 και μετά η μόδα στη Γαλλία , σύμφωνα με το απολυταρχικό ιδεώδες , έγινε συντηρητική και αυστηρή. Δέκα χρόνια μετά την ενθρόνιση του Λουδοβίκου του 14ου και την ενηλικίωσή του το 1661, γύρω στο 1670, ολόκληρη η Ευρώπη ήταν κάτω από τη « δικτατορία» της μόδας της γαλλικής αυλής . Έκτοτε οι Ευρωπαίοι ηγεμόνες προσπαθούσαν να μιμηθούν τον πανίσχυρο βασιλιά Ήλιο, χάνοντας ακόμα τις εθνικές διαφορές και ιδιαιτερότητές τους – η γαλλική μόδα απέκτησε παγκόσμιο κύρος.

Τότε το 1650-60 εμφανίστηκε ένα νέο πρότυπο από τους Ολλανδούς. Και ειδικά τους πλούσιους, ισχυρούς και ανεξάρτητους εκπρόσωπους της αστικής τάξης. Υπάρχουν πολλοί πίνακες της εποχής 1640-60, που φιλοτέχνησαν Ολλανδοί ζωγράφοι , οι οποίοι απεικονίζουν σκηνές από την καθημερινή ζωή της ανώτερης αστικής τάξης. Τα κοστούμια των Ολλανδών φτιάχνονταν από βελούδο ή μετάξι και στολίζονταν με πολλές κορδέλες.

ΑΝΔΡΙΚΑ ΡΟΥΧΑ ΓΙΑ ΣΠΙΤΙ

Τα ρούχα για μέσα στο σπίτι απέκτησαν μεγαλύτερη σημασία μετά το πρώτο μισό του 17ου αιώνα.. Τα *justaucorps* ήταν πολύ βαριά και καθόλου πρακτικά για μέσα στο σπίτι και παρόλο που ρόμπες (*banyas*) υπήρχαν ήδη από τις αρχές του αιώνα, έγιναν απαραίτητες μετά το 1650. Αυτές οι ρόμπες για το σπίτι φτιάχνονταν από μπροκάρ, βελούδο ή μετάξι και θεωρούνταν πολύ επίσημο ένδυμα. Τα πιο περιζήτητα υφάσματα για αυτές τις *banyas* ήταν τα τυπωμένα ή ζωγραφιστά βαμβακερά από την Ινδία.

Όταν όμως επικράτησε τρέλα με αυτά τα υφάσματα εκδόθηκε ένα διάταγμα που απαγόρευε τις εισαγωγές βαμβακιού στην Αγγλία. Παρ' όλα αυτά γινόταν λαθρεμπόριο, όπως συμβαίνει πάντα σε ανάλογες περιπτώσεις. Το ίδιο έγινε και με τις γαλλικές δαντέλες και πολλά πανέμορφα είδη καταστρέφονταν όταν οι αρχές κάτεσχαν και έκαιγαν τα λαθραία προϊόντα. Επίσης, από τότε που οι ογκώδεις περούκες ήρθαν στη μόδα, οι άνδρες ξύριζαν τα μαλλιά τους.

Φυσικά μέσα στο σπίτι έβγαζαν τις βαριές περούκες, πράγμα που σήμαινε ότι κάπως έπρεπε να καλυφθεί το γυμνό τους κρανίο. Οι σκούφοι για το σπίτι υπήρχαν πολύ πριν , είχαν υπέροχα κεντήματα και χρησιμοποιούνταν σε όλη τη διάρκεια του 17ο και 18ο αιώνα. Τα ψηλοτάκουνα παπούτσια για τις εξόδους αντικαταστάθηκαν από άνετες και χαμηλές παντόφλες, που ήταν ντυμένες με ύφασμα και κεντήματα. Τα ενδύματα για το σπίτι είχαν τόση σημασία όση και τα παντελόνια της ιππασίας, τα πουκάμισα και τα γιλέκα που φορούσαν από κάτω. Οι ρόμπες ή αλλιώς *banyas* ήταν πολύ βολικές , φτιάχνονταν από μεγάλες ποσότητες κομψών υφασμάτων και προστάτευαν αυτούς που τις φορούσαν από το κρύο και τα ρεύματα, όπως και οι κεντητοί ή στολισμένοι σκούφοι.

Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΜΟΔΑ

Το κόψιμο και το στυλ των φορεμάτων άλλαξε σημαντικά.. Το μπούστο μάκρυνε και στένεψε, τόσο που τελικά έφτασε έως τη μέση και έγινε πολύ εφαρμοστό με ένα μεγάλο V μπροστά. Τα ντεκολτέ ήταν χαμηλά, ανοιχτά, σε οριζόντιο ή οβάλ σχήμα και στο τελείωμά τους είχαν έναν φαρδύ δαντελωτό γιακά ή μια λινή κορδέλα που λεγόταν whisk (ξεσκομιστήρι). Τα μανίκια έπεφταν χαμηλά στους ώμους και κατέληγαν σε ένα φουσκωτό περιλαίμιο που τελείωνε κάτω από τον αγκώνα. Ενώ τα μεσοφόρια ιππασίας ήταν στη μόδα τη δεκαετία του '50 και του '60 οι κυρίες στη γαλλική αυλή επηρεάζονταν από την Ολλανδική μόδα. Ο βασιλιάς Κάρολος της Αγγλίας ήταν εξόριστος στη Γαλλία και το προτεκτοράτο υπό την καθοδήγηση του Κρόμγουελ αλλά και οι Πουριτανοί επέβαλλαν ένα απλό και μονότονο ντύσιμο.

Κατά παράδοξο τρόπο, φαίνεται πως η γυναικεία μόδα τη δεκαετία του '60 ήταν πιο λιτή, δεν είχε τα πλούσια και ίσως γελοία στολίδια, τις κορδέλες και τα άλλα αξεσουάρ που συναντούμε στην ανδρική μόδα, ήταν λιγότερη εκκεντρική και στην πραγματικότητα πολύ κομψή και αρκετά απλή. Η εξωτερική φούστα κατέληγε σε μια ουρά που το μήκος της δήλωνε τη θέση της κυρίας που τη φορούσε στη γαλλική αυλή, πράγμα που ίσχυε και στο μεσαίωνα.

Η μέση έγινε και πάλι πολύ μικρή και πολλές φορές, όπως αναφέρουν κάποιοι χρονικογράφοι, μια νεαρή κυρία ικανοποιούταν μόνο αν μπορούσε να αγκαλιάσει τη λεπτή της μέση με τα δυο της χέρια. Οι κορσέδες έμοιαζαν με αυτούς που φορούσαν στα τέλη του 16ου αιώνα, την εποχή της υψηλής ισπανικής μόδας. Ήταν πολύ μακριοί μπροστά και τέλειωναν στο κέντρο με ένα πρόσθετο κομμάτι υφάσματος, που ήταν ιδιαίτερος σκληρό – για να το πετύχουν αυτό συνήθως έβαζαν μπανέλες.



Η ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΜΟΔΑ ΓΙΑ ΣΠΙΤΙ

Οι κυρίες, όπως και οι άνδρες, άρχισαν να φορούν μέσα στο σπίτι πιο άνετα ρούχα. Αντικατέστησαν τις βαριές ρόμπες με φορέματα για το σπίτι, τα ψηλοτάκουνα παπούτσια τους με παντόφλες που ήταν ανοιχτές στις φτέρνες, και (στο τέλος αυτής της περιόδου) τις fontange(μια κατασκευή από σύρμα που φοριόταν με ένα δαντελωτό καπέλο, δίνοντας ύψος) με πιο μικρά εφαρμοστά σκουφάκια ή δαντελωτά καπέλα.

Τα φορέματα για το σπίτι έμοιαζαν με ζακέτες, ήταν ανοιχτά μπροστά και έφταναν έως το πάτωμα. Αυτά τα ενδύματα – το ίδιο συνέβαινε και με τα ανδρικά ρούχα για το σπίτι- δεν τα φορούσαν μόνο σε στενό οικογενειακό κύκλο αλλά και όταν δέχονταν επισκέψεις. Συχνά είχαν και μια μικρή διακοσμητική ποδιά.

3.2 18ος ΑΙΩΝΑΣ



ΤΟ ΚΟΣΤΟΥΜΙ ΤΟΝ 18ο ΑΙΩΝΑ

Η βασική γραμμή των ρούχων του 18ου αιώνα ήταν προδιαγεγραμμένη ήδη από τα τελευταία είκοσι χρόνια του 17ου αιώνα. Το τεράστιο κύρος της αυλής των Βερσαλλιών είχε ως αποτέλεσμα, σ' όλη την Ευρώπη, μια προθυμία αποδοχής της γαλλικής κυριαρχίας σε θέματα μόδας αλλά και σε άλλα. Στο εξής μοντέρνα ρούχα σήμαινε, τουλάχιστον για την ανώτερη τάξη, ρούχα Γαλλικά. Όσον αφορά τα υλικά ήταν αρκετά πλούσια και εντυπωσιακά, αλλά οι απλές, ριχτές γραμμές των προηγούμενων ρούχων έδωσαν τη θέση τους στο νέο ιδανικό της ευπρέπειας και της λεπτότητας. Η βασική γραμμή ήταν ακαμψία,

αξιοπρέπεια και σοβαρότητα. Τα νέα γυναικεία καλύμματα για το κεφάλι τα fontange, που ύψωναν τα μαλλιά σε κορυφή, αύξαναν το φαινομενικό ύψος και πρόσθεταν στην κάθετη γραμμή.

ΑΝΔΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΠΕΡΟΥΚΕΣ

Αυτή η άκαμπτη εμφάνιση επικράτησε και στους άντρες, από το 1860 και μετά, με τις μακριές περούκες. Η περούκα φοριόταν όχι για να κρύψει την έλλειψη φυσικών μαλλιών, αλλά σαν ένα απαραίτητο στοιχείο της φορεσιάς κάθε ατόμου της ανώτερης τάξης. Τα μαλλιά που χτενίζονταν κοντά στο κεφάλι από την εποχή του fontange, άρχισαν να σηκώνονται ψηλά στα 1760 και λέγεται ότι για να στέκονται όλες αυτές οι θεόρατες κατασκευές χρησιμοποιούσαν διάφορες φουρκέτες και μαξιλαράκια σαν βάση. Το μαξιλαράκι ήταν παραγεμισμένο με στουπί, μαλλί ή αλογότριχες και εξαιτίας αυτού προκαλούσε πονοκεφάλους και αργότερα αντικαταστάθηκε από ένα συρμάτινο πλαίσιο όπου τα φυσικά μαλλιά ήταν σκεπασμένα με ύφασμα και ψεύτικα μαλλιά προσθέτονταν.

ΑΝΔΡΙΚΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ

Από το 1760 μπορούμε να διακρίνουμε μια πρώιμη έναρξη του νέου στυλ. Ουσιαστικά η αλλαγή αφορούσε μια ελάττωση στην έμφαση του γαλλικού "αυλικού" στυλ και μια αύξηση στην αποδοχή του αγγλικού "εξοχικού" στυλ. Εν συντομία, έχουμε μια τάση πρακτικότητας και απλότητας.

Τα παλτά ήταν απλά, με στενότερα μανίκια και οι φούστες ήταν μερικές φορές κομμένες μπροστά για ευκολία στην ιππασία. Ακόμα και το παγκόσμια φορεμένο τρίκοχο καπέλο άρχισε να αντικαθίσταται, τουλάχιστον για απασχολήσεις όπως το κυνήγι, από ένα καπέλο με στενό γείσο και ψηλή κορυφή που αποτελούσε ένα πρώτο δείγμα του κράνους και στο οποίο μπορούμε να διακρίνουμε τις πρώτες γραμμές των καπέλων του 19ου αιώνα. Φορούσαν πολύ λεπτά παπούτσια με τεράστια κουμπιά φτιαγμένα από χρυσό, ασήμι, χαλκό-χρυσό ή μέταλλο με πολύτιμες ή ημιπολύτιμες πέτρες. Τοποθετούσαν πολύ μεγάλα κουμπιά στα παλτά τους.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ

Τα γυναικεία ρούχα έγιναν χαλαρότερα με γραμμές πιο χυτές. Η άνεση φαινόταν να είναι το μόνο που απασχολούσε τις κυρίες του Παρισιού. Η νέα φόρμα του φορέματος λεγόταν "σάκος" ένα άνετο, χωρίς φόρμα ένδυμα, με μικρές πιέτες πίσω. Όταν αυτά ήταν διπλά ή τριπλά και έπεφταν από το λαιμό και ενώνονταν στους ώμους με τις πτυχές του χιτώνα, λέγονταν "sackback". Ένα παράξενο χαρακτηριστικό των ρούχων της περιόδου είναι η επιστροφή του στεφανιού.

Αντί για ύψος τώρα οι γυναίκες φαίνεται να στόχευαν το πλάτος και οι φούστες φουσκώνονταν στα πλάγια, μερικές φορές έφταναν τα δεκαπέντε πόδια, με μπανέλα ή βέργες λυγαριάς. Το ακραίο πλάτος των φουστάνων της περιόδου προκαλούσε κάποια ενόχληση, καθώς ήταν αδύνατο για δυο γυναίκες να περάσουν μαζί από μια πόρτα ή να

καθίσουν στον ίδιο καναπέ. Η ταξινόμηση των γυναικείων ρούχων της περιόδου παρουσιάζει κάποια δυσκολία. Σύγχρονοι μελετητές έχουν προτείνει την γενική διαίρεση σε “ανοιχτά” και “κλειστά” φορέματα, παρά την παραδοχή ότι τέτοιοι όροι ποτέ δεν χρησιμοποιήθηκαν τότε.

ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΑΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΕΝΔΥΜΑ

Όπως όλες οι μεγάλες κοινωνικές ανακατατάξεις και αυτή άσκησε βαθιά επίδραση στα ρούχα αντρών και γυναικών. Τα ρούχα της παλιάς περιόδου εξαλείφθηκαν πλήρως. Ξαφνικά δεν υπήρχαν πια στολισμένα παλτά και μπροκάρ ρούχα, ούτε περούκες και πουδραρισμένα μαλλιά, ούτε περίπλοκα χτενίσματα, ούτε βερνίκια νυχιών. “Επιστροφή στη φύση” ήταν το σύνθημα, αλλά όσον αφορά τα κοστούμια αυτό ποτέ δεν είναι πλήρως εφικτό εκτός κι αν οι άνθρωποι προθυμοποιηθούν να υιοθετήσουν την γύμνια του πρωτόγονου.

Για τους άντρες η αναζήτηση της απλότητας σήμαινε την εγκατάλειψη του στυλ ενδυμασίας της γαλλικής αυλής και την αποδοχή του στυλ ρούχων της αγγλικής υπαίθρου. Αφαίρεσαν όλα τα στολίδια από τα παλτά που τώρα φτιάχνονταν από απλά υλικά. Εγκατέλειψαν τις δαντέλες στους καρπούς και τον λαιμό, τις άσπρες μεταξωτές κάλτσες και χρησιμοποίησαν χοντρές μπότες.

Και όπως έχουμε παρατηρήσει για το παγκόσμια φορεμένο τρίκοχο καπέλο το υποκατέστησαν με ένα ημίψηλο πρώιμης μορφής. Τώρα, όπως και πριν τη Γαλλική επανάσταση, υπήρχε μεγάλος ενθουσιασμός, ακόμα και στη Γαλλία, για οτιδήποτε αγγλικό. Και αυτό που τους άρεσε ήταν μια εκδοχή των αγγλικών ρούχων της εξοχής όπως την φαντάζονταν. Στο αγγλικό σακάκι κυνηγιού προστέθηκε ουρά υπερβολικού μήκους, μπότες ασυνήθιστων σχημάτων αντικατέστησαν τα παπούτσια, τα γιλέκα έγιναν πολύ κοντά και τα μαντήλια τόσο ογκώδη που κάποιες φορές έκρυσαν το πηγούνι ή ακόμα κάλυπταν το στόμα.

Οι περούκες εγκαταλείφθηκαν και τα μαλλιά χωρίς πούδρα χτενίζονταν σαν σφουγγαρίστρα προς τα κάτω πάνω στο μέτωπο. Τα γυναικεία ρούχα της περιόδου είναι λιγότερο υπερβολικά, αλλά παρουσιάζουν εντονότερη αποκοπή από το παρελθόν. Τα μπούστα και οι κορσέδες εγκαταλείφθηκαν όπως και τα πλούσια υλικά που φτιάχνονταν τα ρούχα παλιότερα.

Τώρα οι γυναίκες φορούσαν robe en chemise, που έμοιαζε με εσώρουχο και αποτελούνταν από λευκό ένδυμα, με ψηλή μέση, από βαμβακερή βατίστα ή τσίτι, που έπεφτε ως τα πόδια και ήταν τόσο διάφανο που χρειαζόταν να φορεθεί από μέσα άσπρο ή ροζ εσώρουχο. Μερικές φορές το υλικό υγραίνονταν τόσο ώστε να κολλά στο σώμα σε απομίμηση των πτυχώσεων των ελληνικών ρούχων που αναπαριστάνονταν στα αρχαία αγάλματα. Παντόφλες δίχως τακούνια συνέβαλαν σ’ αυτή την οπτική.

Τα καλύμματα του κεφαλιού απλοποιήθηκαν αλλά το αποτέλεσμα κάπου παραποιήθηκε από τα φτερά στρουθοκαμήλου που κολλούσαν στο κεφάλι λόγω μόδας. Αυτά φοριόνταν και τη μέρα, αλλά θα πρέπει να δώσουμε έμφαση στο ότι την περίοδο αυτή μικρή διαφορά υπήρχε μεταξύ του επίσημου και ανεπίσημου ενδύματος, εκτός απ’ την ποιότητα των υλικών.

Ένα περίεργο αποτέλεσμα στα γυναικεία ρούχα είναι ότι οι τσέπες γίνονται μη πρακτικές. Έτσι εμφανίζεται μια μικρή τσάντα, την οποία οι γυναίκες μεταφέρουν παντού μαζί .

Στη Γαλλία η άνοδος του Ναπολέοντα έβαλε τέλος στην υπερβολή της αντρικής ενδυμασίας κατά τη βασιλεία του. Οι άγγλοι δεν υιοθέτησαν ποτέ αυτές τις παράξενες μόδες και από το 1800 κατάληξαν σε μια στενότερη και κομψότερη εκδοχή των ρούχων εξοχής: ψηλό καπέλο, όχι τόσο υπερβολικό μαντήλι, παλτό με ρεβέρ, κολάρο μεσαίου ύψους φτιαγμένο από απλά υλικά και με κομμένο μπροστά, γιλέκο όχι τόσο κοντό όσο του 1790, παντελόνια με τετράγωνο τελείωμα και διαγώνιες πλαϊνές τσέπες και κοντά παντελόνια που έμπαιναν μέσα στις μπότες ιππασίας. Το βράδυ, φορούσαν ανοιχτές γόβες, κοντά παντελόνια ως το γόνατο και μεταξωτές κάλτσες και κρατούσαν δίκωχο καπέλο κάτω από το μπράτσο.



3.3 19ος ΑΙΩΝΑΣ

Ο 19ος αιώνας παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Παρουσιάζεται σαν ένας σταθμός στα κοινωνικά και οικονομικά πράγματα.

Τα νέα βιομηχανικά συνθετικά προϊόντα του εισέρχονται στην κατανάλωση (μεταξύ αυτών χρώματα και υφάσματα), η ανακάλυψη της ραπτομηχανής, τα περιοδικά μόδας που αρχίζουν να κυκλοφορούν προσφέροντας καινούργιες ιδέες, φέρνουν επανάσταση στον τομέα της μόδας.

Θα περίμενε κανείς, στον αιώνα αυτό που όλα μεταβάλλονται και βρίσκονται σε επανάσταση, η μόδα του ενδύματος να ακολουθήσει τη ροή των πραγμάτων και να υποστεί ριζοσπαστικές αλλαγές. Παρά ταύτα, η μόδα επαναλαμβάνεται χωρίς νέα στοιχεία σαν ένα κράμα από συρμούς των περασμένων αιώνων.

Η συνεχής αλλαγή στον τομέα της ενδυμασίας φανερώνει την επίδραση του καπιταλισμού πάνω στον άνθρωπο. Οι μεγάλοι μόδιστροι αναγκάζουν τη γυναίκα ν' απορρίψει τα ενδύματα της τελευταίας εποχής και να προμηθευτεί νέα.

Ο μιμητισμός είναι το κύριο χαρακτηριστικό της εποχής και μικρή σημασία δίνεται στα πρότυπα. Στον αιώνα αυτό παραμερίζεται η πραγματική ομορφιά και η ποιότητα της καλλιτεχνικής δημιουργίας στο ένδυμα, από τα μαζικά φθηνότερα προϊόντα της βιομηχανίας.

Η μόδα αρχίζει να ακολουθείται πιο ελεύθερα από όλους. Ακόμη και από το βασιλιά Λουδοβίκο Φίλιππο της Γαλλίας που φοράει σκούρο κοστούμι, ψηλό καπέλο και κρατάει ομπρέλα όπως ένας απλός πολίτης.

Δεν αναφέρονται λεπτομερειακά οι αλλαγές στο ρυθμό του ενδύματος αλλά καταγράφονται μόνο οι σπουδαιότερες και πλέον εντυπωσιακές.

3.3.1 Ρομαντική περίοδος (1820-1840)

Στις αρχές του αιώνα στη Γαλλία, ο αυτοκρατορικός ρυθμός με την ελληνορωμαϊκή επίδραση παρουσιάζει τη γυναίκα με τη μέση ψηλά, τονίζοντας το στήθος της και πείθοντάς την να φορέει στα πόδια της σανδάλια.

Στο Παρίσι το 1815 οι αστές, λάτρεις του Ναπολέοντα, φορούν φυσικά λουλούδια ιδιαίτερα βιολέτες ενώ οι Γάλλοι ευγενείς για να τιμήσουν το βασιλιά Λουδοβίκο ΙΗ΄ φορούν φούστες με 18 πτυχές.

Η παρηκμασμένη μοναρχία στη Γαλλία επανέρχεται μετά την πτώση του Ναπολέοντα. Η βασιλική αυλή τότε προσπαθεί να ζήσει τα περασμένα μεγαλεία της αλλά η μόδα έχει ήδη αρχίσει να κατευθύνεται από την αστική τάξη.

Η μόδα του ενδύματος πιστή στις αισθητικές αντιλήψεις αλλάζει συχνότητα, προσφέροντάς τους τα αγαθά της σε αρκετά ψηλές τιμές. Νέα πολύπλοκα σχέδια προσφέρονται για τη γυναίκα, ενώ ο άνδρας εμφανίζεται με διαφορετικό ένδυμα για κάθε επάγγελμα, εποχή, ώρα και περίσταση.

Το Παρίσι και το Λονδίνο δημιουργούν και καθιερώνουν τη στάση της μόδας, όχι μόνο για την Ευρώπη αλλά και για την Αμερική.

Κι ενώ το Παρίσι παρουσιάζει ευχάριστα και χρωματιστά ενδύματα για τον άνθρωπο της πόλης, το Λονδίνο τα προσαρμόζει με την εξοχή κάνοντάς τα σκοτεινά και πρακτικά, που αργότερα, θα επηρεάσουν και τα спор ρούχα.

Η εποχή αυτή, που δημιούργησε στη γυναίκα τη λεπτεπίλεπτη σιλουέτα με το ωχρό πρόσωπο και την αρρωστημένη εμφάνιση – η υγιεινή εμφάνιση εθεωρείτο υλιστική - χαρακτηρίζεται σαν τη ρομαντική εποχή της μόδας.

Η ρομαντική περίοδος θέλει τον άντρα ντυμένο το χειμώνα στα σκούρα χρώματα όπως μαύρο, μπλε, γκρι, καφέ ενώ του επιτρέπει για το καλοκαίρι να φορεί ενδύματα φτιαγμένα από ανοιχτά χρωματιστά υφάσματα. Ο άνδρας συνεχίζει να φορεί το σκούρο φράκο αλλά πιο κοντό μπροστά, αφήνοντας έτσι να φαίνονται οι μύτες του ενός γιλέκου από τα δύο, που είναι ανοιχτού χρώματος συνδυασμένα κατάλληλα με το σύνολο. Το φράκο στέκεται κολλαρισμένο μπροστά, ενώ ο γιακάς του είναι ντυμένος από μαύρο βελούδο ή χοντρό μεταξωτό σατέν, μόδα που διατηρήθηκε μέχρι την προηγούμενη δεκαετία στα επίσημα και γαμήλια ενδύματα. Το παντελόνι είναι φαρδύ στη μέση, στενεύει στο κάτω μέρος και μοιάζει με παντελόνι κυνηγιού.

Η ρεντιγκότα αποτελεί το επανωφόρι, που είναι συνήθως σταυρωτή κάτω, ενώ στη μέση στενεύει δίνοντας κομψότητα στον άνδρα. Στις επίσημες εμφανίσεις φοριέται ένα φαρδύ και μακρύ μέχρι κάτω πανωφόρι με γούνινο γιακά, που μοιάζει περισσότερο με μακριά μπέρτα.

Το ημίψηλο καπέλο και η γραβάτα με διάφορα δεσίματα και σχήματα άλλοτε μεταξωτή και άλλοτε χειροποίητη πλεκτή, το μονόκλ και η ράβδος (μπαστούνι) περιπάτου, συμπληρώνουν τη στενή ίσια γραμμή του ανδρικού ενδύματος. Η ανδρική σιλουέτα θα χαρακτηριστεί από έναν αέρα ελευθερίας και άνεσης, έναν τύπο που μέχρι και σήμερα ακόμη είναι αποδεκτός.

Στην Αγγλία το φράκο είναι κατά προτίμηση μαύρο και το παντελόνι μονόχρωμο π.χ. ανοιχτό γκριζο, ενώ το γιλέκο είναι ραβδωτό ή ριγωτό. Το ραβδωτό ύφασμα θα χρησιμοποιηθεί από τους Γάλλους στα παντελόνια ενώ το φράκο θα είναι μαύρο με άσπρο πουκάμισο εσωτερικά.

Γενικά, η αντρική μόδα δεν ακολουθεί εκκεντρικότητες όπως η γυναικεία, γι' αυτό και το ανδρικό ένδυμα από τότε μέχρι σήμερα δεν έχει υποστεί μεγάλες αλλαγές. Παρά ταύτα κάποιοι δανδήδες της εποχής έχουν το δικό τους τρόπο εμφάνισης αλλά πάντοτε μέσα στα γενικά πλαίσια.

Γυναικεία μόδα. Στη ρομαντική εποχή η ενδυμασία της γυναίκας παρουσιάζει μια επιστροφή στο μεσαίωνα και στα αναγεννησιακά πρότυπα. Η γυναικεία μέση που μέχρι τότε τονιζόταν ψηλά κάτω από το στήθος θα κατέβει στη φυσική της θέση και θα λεπτύνει με τον κορσέ, που επανέρχεται για να σφίξει πάλι τη γυναίκα και να την παρουσιάσει κομψή και ρομαντική. Η γυναικεία σιλουέτα παίρνει το σχήμα Χ, που σημαίνει ότι οι ώμοι προεκτείνονταν με φουσκωτά μανίκια στα οποία δίνουν διάφορα ονόματα ανάλογα με το μέγεθος και σχήμα. Άλλοτε πάλι, ξεχωριστές κολλαρίνες σαν επωμίδες πέφτουν πάνω στα μανίκια.

Το κάτω μέρος φαρδαινεί με μια ή δύο φούστες, που η εσωτερική είναι μακριά και η εξωτερική πιο κοντή και γαρνιρισμένη με πλούσια βολάν ή άλλα διακοσμητικά και κεντήματα ή απλικαρίσματα. Πολλών ειδών κάπες κοντές και μακριές, εσάρπες, μεγάλες μαντήλες προστατεύουν τις κυρίες από το κρύο ή καλύπτουν τα πολύ γυμνά τους ντεκολτέ.

Φιόγκοι, λουλούδια, φτερά στολίζουν τα πλατύγυρα καπέλα τους. Τα μαλλιά τους είναι χτενισμένα προς τα πάνω σε μπούκλες σχεδόν πάντοτε κολλημένα με καπέλα διάφορων σχημάτων, μεγέθους και ονομάτων όπως, καπέλο Βουρβώνων, καπέλο Βικτώρια κ.λπ.

Τα παπούτσια στην αρχή είναι μυτερά μπροστά, μετά γίνονται στρογγυλά και αργότερα τετράγωνα, άλλοτε με τακούνι και άλλοτε χωρίς τακούνι. Μεταξωτές χρωματιστές κάλτσες,

μικρές τσάντες, χρωματιστές ομπρέλες συμπληρώνουν τη ρομαντική εμφάνιση της γυναικείας σιλουέτας.

Χρώματα όπως άσπρο, κόκκινο, μπλε, γκριζο, ελαφρό κίτρινο, μωβ, σε υφάσματα όπως σατέν, μεταξωτά, ταφτάδες, μουσελίνες, κασμίρια, βελούδα χρησιμοποιούνται σε αφθονία από τις πλούσιες αστές ανάλογα με τις περιστάσεις.

3.3.2 Εποχή του δεύτερου ή νέου Ροκοκό(1840-1870)



Στην αυτοκρατορική αυλή, οι επίσημες ανδρικές ενδυμασίες επιστρέφουν στις ελαφρές περούκες, στα πολύχρωμα σακάκια και στα πανταλόνια-κυλότες.

Η αστική τάξη όμως συνεχίζει να ντύνεται ανεξάρτητα από τον αυτοκρατορικό τύπο, διαχωρίζοντας τη θέση της με το να εμφανίζει δικό της τρόπο αμφίεσης και που πολύ σύντομα οι ευγενείς θα ακολουθήσουν.

Σταθμός στην ιστορία του ενδύματος αποτελεί η ανακάλυψη της ραπτομηχανής το 1846 από τον Elias Howe JR., που μετά από πέντε χρόνια ο A.B. Wilson και ο I.M Singer κατοχύρωσαν το προνόμιο της πατέντας για μια όμοια μηχανή για εξοικονόμηση εργατικών χεριών. Η ραπτομηχανή έγινε ταχύτατα τόσο δημοφιλής που ό,τι ήταν ραμμένο μ' αυτή άρχισε να γίνεται συρμός με αποτέλεσμα τα χειροποίητα ενδύματα να περάσουν σε δεύτερη θέση.

Η ανδρική ενδυμασία δεν παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και γίνεται πιο σκοτεινή. Το μόνο διακοσμητικό στοιχείο που τραβάει τη προσοχή στο ανδρικό κουστούμι είναι η χρωματιστή γραβάτα-φουλάρι που δένεται με διαφορετικούς τρόπους ή το παπιγιόν, που βρίσκονται σε αντίθεση με το υπόλοιπο μέρος του απλού και τυπωμένου κοστουμιού. Η

ανδρική ενδυμασία αντίθετα με τη γυναικεία έχει αρχίσει να γίνεται πρακτική και να εξυπηρετεί τον άνδρα στην εργασία και στις εκτός σπιτιού απασχολήσεις του.

Το σακάκι διαφέρει συνήθως από το πανταλόνι στο χρώμα αλλά πάντοτε με προσεγγμένο συνδυασμό. Το σακάκι είναι συνήθως μακρύ-είδος ζακέτας με μέση κατεβασμένη και εφαρμοστή στο πίσω μέρος, που καταλήγει σε κουφόπιετα ή και τέσσερες πιέτες. Η ζακέτα μπροστά ενισχύεται με κολλαρισμένο καναβάτσο για να παρουσιάζεται στητή. Ο γιακάς είναι άλλοτε μονόπετος και άλλοτε φαρδύτερος από το πέτο ενισχυμένος εσωτερικά. Η ζακέτα κουμπώνει με δύο ή τρία κουμπιά ή μένει ελεύθερη. Μερικές φορές πάλι παρουσιάζεται μακριά μέχρι τα γόνατα με τσέπες, ρεβέρ και πέτα στο ίδιο χρώμα, σε σκοτεινότερη απόχρωση, ώστε να τονίζεται η ζακέτα με τα έντονα αυτά σημεία. Η ζακέτα παρουσιάζεται σε διαφορετικούς τύπους όπως στενή ή φαρδιά, κοντή ή μακριά εφαρμοστή ελεύθερη με φαρδιά ή στενά πέτα, σκουρόχρωμη ή ανοιχτόχρωμη, σχετικά με τα υπόλοιπα τμήματα της ενδυμασίας.

Ένα είδος κάπας ή τρουακάρ παλτό, ανάλογα με τον καιρό, είναι η προτίμηση των αστών του Παρισιού.

Το ημίψηλο καπέλο, η ράβδος περιπάτου, τα γάντια, το διακοσμητικό μαντηλάκι στην επάνω εξωτερική τσέπη της ζακέτας αποτελούν στοιχεία απαραίτητα σχεδόν του ανδρικού κουστουμιού.

Παρ' όλη τη σοβαρότητα και αυστηρότητα που επικρατεί στο ανδρικό ένδυμα, οι συνδυασμοί διαφορετικών υφασμάτων και χρωμάτων με προτίμηση το μπλε, γκρίζο, μαύρο, καφέ, λευκό, στα διάφορα μέρη του ενδύματος τα κάνει να εμφανίζονται πιο ανάλαφρα και ευχάριστα.

Ο άνδρας στην εποχή του δεύτερου ροκοκό δεν ξεχωρίζει ή μάλλον του αφαιρείται σχεδόν το δικαίωμα να πρωτοτυπήσει μέσα από το έτοιμο κοστούμι. Η γυναίκα όμως με το ιδιαίτερο αισθητήριό της απέναντι στην ομορφιά επαναστατεί όχι για να προχωρήσει σ' έναν καινούργιο τύπο εμφάνισης αλλά για να επαναφέρει τους παλιούς συρμούς.

Έτσι στη μόδα επανέρχονται το κρινολίνο και ο κορσές, γι' αυτό και χαρακτηρίστηκε η εποχή «περίοδος κρινολίνου». Η πολυπλοκότητα και η ποικιλία θα την καταπιέσουν για μια ακόμη φορά σε τόσο μεγάλο βαθμό, ώστε μερικές φορές να διακινδυνεύει και αυτή την πολύτιμη υγεία και ζωή της.

Η προσοχή του γυναικείου ενδύματος συγκεντρώνεται κυρίως στη φούστα, που όλο και φαρδαίνει από το συρμάτινο σκελετό, που συναρμολογείται με πλεγμένες αλογίσιες τρίχες (crin, από το οποίο και κρινολίνο) ή με βαμβακερή ή λινή κλωστή. Το κρινολίνο απαιτούσε εξαιρετικά μεγάλη ποσότητα υφάσματος για να παρουσιάσει τα αναρίθμητα βολάν, που αντικατέστησαν τις γιρλάντες του πρώτου ροκοκό. Για το σκοπό αυτό, η κατανάλωση στεφανιών για να στηρίξουν τη φούστα-κρινολίνο ήταν σημαντική κι επικερδής αφού το κάθε ένα απαιτούσε κατά μέσο όρο 60 γυάρδες σύρματος.

Το 1840 άρχισε η φούστα να φαρδαίνει τόσο ώστε να φθάσει περίπου τις 10 γυάρδες περίμετρο, με άφθονα βολάν πάνω της. Η φούστα από κρεπ ύφασμα χρειαζόταν 15 βολάν, από οργαντίνα 18 βολάν και από λεπτή μουσελίνα 25 βολάν. Αναφέρεται ότι το 1859, η αυτοκράτειρα Ευγενία φόρεσε ένα θαυμάσιο άσπρο σατέν φόρεμα γαρνιρισμένο

με 103 βολάν από τούλι. Στα μαλλιά της φορούσε κόκκινο κόσμημα και το λαιμό της στόλιζε διπλή σειρά υπέροχα μαργαριτάρια. Οπωσδήποτε η παρουσία της υπήρξε εντυπωσιακή.

Η επινόηση των σιδερένιων στεφανιών που αντικατέστησαν τα πολλά μεσοφόρια έκανε πλούσιους αυτούς που έξυπνα και εμπορικά τα διακινούσαν.

Γενικά το γυναικείο ένδυμα το αποτελούσαν διπλές ή τριπλές φούστες για τις επίσημες εμφανίσεις με ξεχωριστό κορσάζ ή ένα μονοκόμματο φόρεμα, που φαινόταν όμως να αποτελείται από δύο κομμάτια αφού η τόσο λεπτή μέση και οι αναρίθμητες πτυχές και τα βολάν στο κάτω μέρος του το παρουσίαζαν σαν να είναι χωριστό. Το βαθύ ντεκολτέ με το υπερβολικά σφιγμένο κορσάζ ήταν πάντοτε σχεδόν αρκετά τολμηρό αφού άφηνε το στήθος και τους ώμους γυμνούς. Τα μπράτσα έμεναν γυμνά κυρίως στα επίσημα φορέματα και τα μανίκια ακολουθούσαν τη φούστα στα βολάν και στο υπερβολικό φούσκωμα. Το μάκρος της φούστας κάλυπτε ακόμη και τα παπούτσια.

Κεντημένα σχέδια κατά μήκος και κατά πλάτος του φορέματος, στο ντεκολτέ, στο κορσάζ, στους μεγάλους φαρδείς γιακάδες που πέφτουν σαν επωμίδες πάνω στους ώμους, βολάν, δαντέλες, κορδέλες πολύχρωμες, φιόγκοι και τρέσες, δίνουν στη σιλουέτα των γυναικών μεγαλοπρέπεια και την αίσθηση του παραφορτωμένου.

Από την εποχή αυτή η γυναίκα μέσα από τους τόσους πειραματισμούς ανακαλύπτει την πρακτικότητα και για καθημερινή της χρήση έχει το φόρεμα που αποτελείται από δύο κομμάτια, ζακέτα και φούστα από το ίδιο ύφασμα και χρώμα ή και διαφορετικά. Αυτό αργότερα θα εξελιχθεί στο σημερινό ταγιέρ ή τη φούστα και μπλούζα που έχουν ιδιαίτερα αγαπηθεί και χρησιμοποιηθεί από τη σημερινή γυναίκα σαν τα πλέον πρακτικά και λειτουργικά ρούχα.

Στην εποχή του δεύτερου ροκοκό τα χρώματα προτίμησης και τα επίσημα φορέματα είναι τα παστέλ και τα έντονα πράσινα και μπλε, ενώ το λευκό είναι ιδιαίτερα αγαπητό για το ζεστό καλοκαίρι.

Υφάσματα όπως ο ταφτάς, το μαλλομέταξο, το μπροκάρ, το βαρύ μεταξωτό με ανταύγειες και νερά, θα χρησιμοποιηθούν για τους κρύους μήνες, ενώ το κρεπ, το τούλι, η μουσελίνα και γενικά το λεπτό και ευχάριστο μεταξωτό, θα προτιμηθούν το καλοκαίρι.

Τα μαλλιά είναι κτενισμένα πάντοτε σχεδόν προς τα πάνω, όπως την περασμένη περίοδο, σε μικρές μπούκλες για να δημιουργείται μεγαλύτερη αντίθεση προς το ογκώδες ήμισυ του κάτω μέρους. Τα καπέλα, κατά προτίμηση μικρά, είναι στολισμένα με κορδέλες που δένουν μπροστά στο μέτωπο, δημιουργώντας την εντύπωση ενός μικρού χαριτωμένου προσώπου. Μια μεγάλη ποικιλία καπέλων, πάντοτε συνδυασμένη κατάλληλα ώστε να ταιριάζει στο σύνολο του ενδύματος, συμπληρώνει και διαφοροποιεί την όλη σιλουέτα της γυναίκας.

3.3.3 20ετία 1870-1890

Η επιστροφή στα πρότυπα της Αναγέννησης, του Ροκοκό, της Ανατολής, δημιουργεί στην 20ετία αυτή ένα χάος στη μόδα των ενδυμάτων και η εποχή αυτή χαρακτηρίζεται σαν εποχή των μικτών ρυθμών.

Μετά τον γαλλοπρωσικό πόλεμο (1870-1871) έφθασε η στιγμή που η γυναίκα ζητά πλατύτερη αποδοχή, δραστηριότητα και επαγγελματική σταδιοδρομία έξω από το σπίτι της. Έτσι αρχίζει να εργάζεται με αμοιβή, ισχυροποιεί τη θέση της και παίρνει μέρος στα κοινά.

Ο ρυθμός αυτός της ζωής, την ανάγκασε να θελήσει μια περισσότερο πρακτική και προσιτή ενδυμασία. Η μόδα πλέον από δω και πέρα δεν θα ακολουθείται μόνο από τις πλούσιες της αστικής τάξης αλλά θα έχει υποστηρικτές και από τις γυναίκες της χαμηλότερης οικονομικά εργατικής τάξης. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι η πρόσβαση στη μόδα γίνεται με τα φθηνά περιοδικά μόδας που κυκλοφορούν στο Παρίσι. Μ' αυτόν τον τρόπο το προσωπικό γούστο διαφοροποιεί την ενδυμασία των γυναικών που είναι μέσα στη μόδα και επιπλέον το κόστος του φορέματος είναι αρκετά χαμηλότερο.

Ο γαλλοπρωσικός πόλεμος έφερε μια κάμψη και στη μόδα.

Μόνον οι άντρες δεν προτίθενται αλλά και να θέλουν δεν μπορούν πια να αλλάξουν ή να αποποιηθούν το κοστούμι, που ήδη έχει γίνει κλασικό και δέχεται μόνο μικροαλλαγές. Δεν μπορούν πια να γυρίσουν στις φούστες, στις φουφούλες και στα εβαζέ σακάκια. Έχει πλέον συντελεσθεί η «μεγάλη παραίτηση» των ανδρών.

Η ανδρική ενδυμασία πλέον περιορίζεται στο πουκάμισο, στο σακάκι, στο γιλέκο και στο πανταλόνι με διακοσμητικό στοιχείο μόνο τη γραβάτα-φουλάρι ή το παπιγιόν.

Το Λονδίνο προστάζει πάλι την ανδρική μόδα. Το ανδρικό κοστούμι, που σχεδόν είναι τυποποιημένο, διαφοροποιείται όμως σε σχήμα και χρώμα ανάλογα με τα επαγγέλματα. Οι επιστήμονες φορούν πάντοτε σακάκι και γραβάτα, οι πολιτικοί τη ρεντιγκότα και οι στρατιωτικοί την αυστηρή στρατιωτική στολή. Στις επίσημες εκδηλώσεις καθιερώνεται μαύρο φράκο, τα γυαλιστερά σατέν πέτα και η «χελιδονοουρά». Κάποιοι όμως που αγαπούν τα σπορ ντύνονται περισσότερο ελεύθερα. Προβάλουν τα σπορ ρούχα, που συνήθως είναι από υφάσματα με ρίγες λεπτές ή χονδρές, τετραγωνάκια ή με διαφορετικό χρώμα το σακάκι από το παντελόνι.

Τα καλοκαιρινά ενδύματα είναι συνήθως ανοιχτού χρώματος με συμπλήρωμα το μικρό ψάθινο καπέλο, ενώ τα χειμερινά είναι σκοτεινών χρωμάτων και συνδυάζονται με το ημίψηλο ή και κοντό σκληρό καπέλο ίδιου χρώματος με το κοστούμι ή ίδιο με τα παπούτσια και τα γάντια.

Περνώντας στην γυναικεία ενδυμασία της εποχής αυτής, θα αντιληφθούμε ότι όσο απλό και σοβαρό φαίνεται το ανδρικό κοστούμι, αντίθετα το γυναικείο παρουσιάζει πολυτέλεια ακόμη και στα μεσοφόρια του. Τι κρινολίνο έχει περάσει για πάντα στο παρελθόν και οι γυναίκες ζητούν κατά ένα τρόπο την άνεσή τους χωρίς βέβαια να το

επιτύχουν ακόμη. Πολύ αργότερα, η άνεση και η λειτουργικότητα θα είναι πρωταρχικά στοιχεία στην επιλογή του ενδύματος.

Το 1870 η μόδα περνάει από μια παράξενη φάση και οι γυναίκες ντύνονται όπως οι μητέρες τους, δηλαδή η γυναικεία σιλουέτα γίνεται τριγωνική με φούσκωμα του εξωτερικού φορέματος.

Το 1875 θα επανέλθει ο κορσές για να ξανασφίξει τη γυναίκα τονίζοντας το στήθος, τη λεκάνη και τους γλουτούς της. Η φούστα άλλοτε στενή και άλλοτε φαρδιά, σέρνεται στο έδαφος στο πίσω μέρος ενώ στα πλάγια την ανασηκώνουν και τη στηρίζουν με διάφορους τρόπους. Η ουρά των βραδινών φορεμάτων μένει ελεύθερη. Το παράξενο είναι ότι κουρτίνες και έπιπλα έχουν κοινά σημεία με τα γυναικεία φορέματα.

Το 1880 μία σπουδαία αλλαγή στο φόρεμα είναι να κλειστεί η γυναίκα ασφυκτικά από το λαιμό μέχρι τα γόνατα με πολύ στενό φόρεμα, που τελειώνει σε χελιδονωτή ουρά, που σέρνεται στο έδαφος και την αναγκάζει να βηματίζει με πολύ μικρά βήματα.

Το 1890 η γυναίκα βρίσκει πρακτικό το ντύσιμο από πουκάμισο, ζακέτα που είναι τελείως κλειστή με φαρδιά τρέσα στο κούμπωμά της με όρθιο γιακά και φούστα μακριά και άνετη. Το ένδυμα αυτό διακοσμείται όπως το αντρικό με φουλάρι σε διάφορα δεσίματα. Αυτό είναι το πρώτο πλησίασμα της γυναικείας ενδυμασίας προς την αντρική, που μόνο το παντελόνι τη διαφοροποιεί και που στον αιώνα μας θα εξαλειφθεί και αυτή η διαφορά.

Φθάνοντας στο γύρισμα του 19ου αιώνα προς τις αρχές του 20ου, θα αντιληφθούμε ότι μια μεγάλη ποικιλία από χρώματα, υφάσματα και σχέδια κατακλύζουν την αγορά. Αρχίζει η ενδυμασία να γίνεται πιο προσωπική, ανάλογα με τις αντιλήψεις, το επάγγελμα, την οικονομική, την πολιτική και κοινωνική κατάσταση των ανθρώπων. Στη δεκαετία αυτή ο άνδρας ντύνεται κατά τον ίδιο τρόπο και μόνο οι δανδήδες της εποχής βρίσκουν τον τρόπο να παρουσιάσουν κάτι δικό τους, μια πρωτοτυπία και να ελκύσουν την προσοχή των γυναικών.

Αν και απλοποιείται αρκετά το γυναικείο ένδυμα απαιτεί όμως αρκετό ύφασμα για να ραφτεί η φούστα καμπάνα με τα πολλά τεμάχια που την αποτελούν.



3.4 Η ΜΟΔΑ ΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ

3.4.1 1900-1910

Η αρχή του 20ού αιώνα απαιτούσε λεπτή και κομψή σιλουέτα. Ο κορσές και η μικρή ελευθερία κινήσεων χαρακτήριζαν την ιδεώδη γυναίκα. Ο σκληρός κορσές του 1883 αντικαταστάθηκε από έναν νέο τύπο κορσέ που ήταν μακρύς και πολύ επίπεδος μπροστά. Έσφιγγε όμως υπερβολικά την πλάτη και έτσι από ιατρικής πλευράς δεν αποτελούσε μεγάλη βελτίωση. Οι πλούσιοι είχαν ειδικά ρούχα για κάθε περίπτωση και συχνά άλλαζαν ρούχα και τρεις φορές την ημέρα.

3.4.2 1910-1920

Η επίσκεψη του ρώσικου μπαλέτου στο Παρίσι το 1910 έκανε το «στυλ οριεντάλ» την τελευταία λέξη της μόδας. Ξαφνικά οι σκληροί κορσέδες δεν ήταν πια της μόδας. Φορέθηκαν πιο τρυφερά φορέματα, τουρμπάν και φτερά. Την ίδια εποχή οι φούστες έγιναν τόσο στενές που οι γυναίκες ένωναν τις καλτσοδέτες τους μεταξύ τους για να μην κάνουν μεγάλα βήματα που θα έσκιζαν τις ραφές. Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος το 1914-1918 σταμάτησε αυτές τις ακρότητες της μόδας. Πολλές γυναίκες έκαναν τις δουλειές των αντρών που έλειπαν στον πόλεμο και έτσι χρειάζονταν πρακτικά ρούχα.



3.4.3 1920-1930

Μετά τη λήξη του Α΄ παγκοσμίου πολέμου οι γυναίκες αρχίζουν να γίνονται ανεξάρτητες. Είναι η περίοδος των αποκαλούμενων φλάπερ κοριτσιών που ζουν έντονα και προκλητικά.

Οι γυναίκες καπνίζουν, αποκτούν σεξουαλική ελευθερία και πλέον μπορούν να ψηφίσουν. Διαβάζουν περιοδικά όπως Vogue, The Queen, Gazette και Harper's. Ο κορσές καταργείται δίνοντας ακόμα περισσότερη ελευθερία και τα ρούχα αποκτούν φαρδιές γραμμές, ενώ για πρώτη φορά τα πόδια αποκαλύπτονται. Τα πλεκτά μαγιό είναι πλέον αποδεκτή περιβολή για την παραλία και καθιερώνονται από την Αυστραλέζα κολυμβήτρια Anette Kellerman. Το 1921 η Chanel λανσάρει το περίφημο Chanel No 5. Η σιλουέτα είναι φαρδιά με ζώνη στη μέση.

Το 1925 η γραμμή ανεβαίνει μέχρι το γόνατο και για πρώτη φορά μετά από δύο χρόνια πάνω από το γόνατο.

Τα φορέματα είναι κεντημένα, έχουν κρόσσια και συνήθως τα υφάσματα είναι αέρινα και διαφανή. Τα παλτό είναι βαριά και φοριούνται γύρω από το σώμα σαν κιμονό. Αμάνικες μπλούζες, βαθιά ντεκολτέ, αλλά και τα πρώτα πουλόβερ. Οι φούστες έχουν πιέτες και είναι διακοσμημένες με φιόγκους, λουλούδια και χάντρες και αργότερα με γεωμετρικά σχέδια,

Η γούνα αποτελεί αγαπημένο αξεσουάρ, ενώ ο Benito γίνεται γνωστός για τις όμορφες γούνες του από ερμίνα σε σχήμα σωλήνα.

Τα καλσόν είναι από μετάξι σε τόνους του δέρματος.



3.4.4 1930-1940

Η μόδα συναντά τον κινηματογράφο και το Χόλυγουντ δημιουργεί σύμβολα κομψότητας, καθώς οι γυναίκες θέλουν να είναι διαρκώς λαμπερές, όπως οι αγαπημένες τους πρωταγωνίστριες.

Η σιλουέτα είναι λεπτή και ψηλή με τονισμένη μέση και έντονους ώμους. Τα φορέματα είναι λοξά κομμένα (το λεγόμενο biascut), καλύπτουν τις γάμπες αλλά αφήνουν όλη την πλάτη έξω. Καπέλα και γάντια γίνονται απαραίτητα στοιχεία της γυναικείας γκαρνταρόμπας. Τα παντελόνια και τα σορτς γίνονται αποδεκτά ως ενδύματα παραλίας αλλά και άνεσης. Το 1933 ο οίκος Hermès λανσάρει το πρώτο του μεταξωτό μαντήλι γράφοντας τη δική του ιστορία.

Το μαύρισμα γίνεται μανία, τα μονοκόμματα μαγιό με βαθιά ανοιχτή πλάτη συναρπάζουν, ενώ τα γυαλιά ηλίου είναι το απόλυτο αξεσουάρ. Το λευκό χρώμα και το σατέν κυριαρχούν.

Τα σακάκια χαρακτηρίζονται από τετράγωνες γραμμές και λεπτομέρεια στους γιακάδες.

Τα ταγιέρ αποτελούνται κυρίως από σακάκια που τονίζουν τη μέση και μακριές φούστες εφαρμοστές στους γοφούς. Τα παλτό έχουν γούνινους γιακάδες , ενώ η καμπαρντίνα αναβιώνει.

Οι μπλούζες έχουν φραμπαλάδες και τα μανίκια είναι φουσκωτά. Η λαιμόκοψη είναι άλλοτε ντραπέ, άλλοτε βαθύ V και άλλες φορές καταλήγει σε φιόγκο. Τα πουλόβερ είναι στενά και έχουν prints εμπνευσμένα από τη γραφιστική και την ArtDeco. Τα παντελόνια είναι φαρδιά με κουμπιά στο πλάι, ενώ τα σορτς συνδυάζονται με λευκά σοσόνια.

Τσάντες φάκελοι ή μικρά πουγκιά, γούνινες εσάρπες και ετόλ από ζώα. Καπέλα κλος, μπερέ και καπέλα με μεγάλο γείσο αλλά και τουρμπάνι.

Γάντια, μικρά στρογγυλά γυαλιά ηλίου, καρφίτσες και αληθινά κοσμήματα που συνδυάζονται με ψεύτικα. Μυτερές γόβες, μπαλαρίνες, πέδιλα και οι πρώτες πλατφόρμες.



3.4.5 1940-1950

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος βάζει τη μόδα σε δεύτερη μοίρα. Οι πρώτες ύλες γίνονται δυσεύρετες , αφού χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για τον εξοπλισμό πολέμου. Το κόστος των υφασμάτων αυξάνεται και το γαγον κάνει την εμφάνιση του σαν μια πιο προσιτή πρόταση.

Η μόδα παίρνει ένα πιο στρατιωτικό και επιβλητικό look. Οι ώμοι είναι τονισμένοι με ελαφριές βάτες, όχι μόνο στα ταγιέρ αλλά και στα φορέματα. Όλα αυτά μέχρι το 1947 όπου ο Christian Dior κάνει την επανάσταση και δημιουργεί το New look.

Οι κριτικοί το αποκάλεσαν γελοίο αλλά οι περισσότερες γυναίκες στερημένες από μόδα στον πόλεμο προσπάθησαν με κάθε τρόπο να το μιμηθούν. Η βασική σιλουέτα, γνωστή και σαν γραμμή A είναι κωνική, τονίζει τη μέση έχοντας φυσικούς ώμους, ενώ το μήκος της φούστας παίζει από τα μέσα του γονάτου μέχρι τα μέσα της κνήμης. Τα υφάσματα που χρησιμοποιούνται είναι ο ταφτάς, το βελούδο, η μουσελίνα και το σατέν. Εμφανίζονται τα πατρόν και τα πρώτα prêt-à-porter.

Κυριαρχούν τα μικρά εμπριμέ και οι διχρωμίες σε ασπρόμαυρο. Φορέματα που δένουν γύρω από τη μέση, φορέματα με τονισμένη μέση και βάτες. Μπλούζες που

κουμπώνουν σαν πουκάμισα, γυναικεία ταγιέρ σε αρρενωπή γραμμή, πιέτες στις φούστες, στενές ίσιες φούστες που συνδυάζονται με μικροσκοπικά πουλόβερ.

Μεγάλες καπελίτες, καπέλα με voile από δίχτυ ή δαντέλα που σκιάζουν το πρόσωπο αλλά και μπερέδες. Γάντια και τσάντες που κρέμονται από τον ώμο. Τα παπούτσια είναι πέδιλα, με χοντρά τακούνια .



3.4.6 1950-1960

Είναι η δεκαετία που ξεκινάνε οι ξένοι σχεδιαστές ανά τον κόσμο. Η μεταπολεμική εποχή επιτάσσει τη διάθεση για ομορφιά και άνετα ρούχα με ιδιαίτερη έμφαση στην γυναικεία ομορφιά. Ίσως η πιο κολακευτική δεκαετία για τη γυναίκα. Οι γραμμές ακολουθούν το κορμί τονίζοντας τα ωραιότερα σημεία του σώματος, το στήθος, τη μέση και την περιφέρεια. Πέρα από τις haute couture δημιουργίες το καθημερινό ρούχο γίνεται όλο και πιο εύκολο και πρακτικό. Το μάκρος ξεκινάει κάτω από το γόνατο και καταλήγει στη γάμπα. Τα χρώματα είναι παστέλ, ασπρόμαυρο, πουά αλλά και εμπριμέ με λουλούδια. Το 1957 η μόδα υιοθετεί τη γραμμή «σάκος» την οποία λανσάει ο Yves Saint Laurent που δουλεύει για το Dior. Οι ώμοι είναι χαλαροί, κυριαρχεί η λαϊμόκοψη bateau και συνδυάζεται με περίεργα γεωμετρικά καπέλα.

Το 1958 η γραμμή πάλι αλλάζει και η σιλουέτα γίνεται τραπέζιο. Τα μανίκια είναι τρία τέταρτα και οι ώμοι φαρδαίνουν. Το τακούι στιλέτο καθιερώνεται και ο Dior πτ ανακαλύπτει τη λύκρα κάνοντας επανάσταση στο γυναικείο εσώρουχο. Το φουρό φοριέται πάντα κάτω από φορέματα και τις φούστες δίνοντας όγκο.

Μεγάλες τσάντες ή μικρές κομπές, μαντήλια στο κεφάλι, πέρλες που αγκαλιάζουν το λαιμό και γυαλιά πεταλούδα. Απαραίτητα τα γάντια, τα οποία ταιριάζουν αυστηρά με το παπούτσι, τη τσάντα και το φόρεμα/ταγιέρ. Ζώνες που τονίζουν τη μέση. Κομπψά πέδιλα ή λεπτά μυτερά με τακούνια. Βελούδινα καπέλα με (ή σπάνια χωρίς) βέλος.



3.4.7 1960-1970

Ξεκινά ο αγώνας της απελευθέρωσης από κάθε τι που καταπιέζει τους νέους ακόμα και στα ρούχα .

Η μόδα ανανεώνεται και εμφανίζονται νέοι σχεδιαστές που θέλουν να κάνουν τη δική τους επανάσταση. Η ροκ μουσική, τα ναρκωτικά και η σεξουαλική απελευθέρωση κάνει τη μόδα εκκεντρική.

Η Mary Quant αλλά και ο André Courrèges κοντράρονται για την ανακάλυψη του μίνι. Το μίνι πάντως είναι γεγονός και αποτελεί σύμβολο της δεκαετίας. Ο Yves Saint Laurent λανσάρει το look Mondrian εμπνευσμένος από τους γεωμετρικούς πίνακες του Ολλανδού ζωγράφου. Ο Courrèges κάνει πραγματική επανάσταση με τα διαστημικά του σύνολα από πλαστικό, πιστά στον ενθουσιασμό της εποχής με τις κοσμοναυτικές αποστολές στη σελήνη. Ο Paco Rabanne παρουσιάζει ρούχα από μέταλλο, ανοίγοντας νέους δρόμους στην κατασκευή των ρούχων. Τα μικροσκοπικά μπικίνι λατρεύονται τόσο από άντρες όσο και από γυναίκες. Μοντέλα όπως η Twiggy και η Βερούσκα αποτελούν πρότυπα ομορφιάς.

Η Ελίζαμπεθ από την Ολλανδία και η Βανέσσα είναι η ελληνική απάντηση στα μοντέλα του εξωτερικού, αφού μονοπωλούν τις πασαρέλες και τα showrooms. Ήδη αρχίζει να δημιουργείται ένα θετικό κλίμα στην ελληνική μόδα, οι σχεδιαστές γίνονται πιο οικείοι στο ελληνικό κοινό και βάζουν τα θεμέλια για την άνθηση που πρόκειται να ακολουθήσει.

Μίνι φορέματα, μίνι φούστες, ζιβάγκο, μικρά εφαρμοστά πουλόβερ. Στενά παντελόνια, κάπρι παντελόνια, καυτά σορτς, jure-culottes. Ταγιέρ τύπου Jackie Kennedy, βελούδινα σακάκια και παλτό μέχρι το γόνατο. Χρωματιστά καλσόν και κάλτσες μέχρι το γόνατο. Τεράστια γυαλιά ηλίου, μπερέδες και κασκέτα, πλαστικά κοσμήματα, μαντήλια. Φλατ μπαλαρίνες, πλαστικές μπότες μέχρι το γόνατο, σανδάλια.



3.4.8 1970-1980

Μια δεκαετία επηρεασμένη από τη μουσική και τα κινήματα της νεολαίας που αφήνει χώρο στη μόδα να υιοθετήσει πολλές και διαφορετικές επιλογές. Το φολκλόρ μπερδεύεται με το ρετρό, το κιτς, το γκλίτερ και το πανκ. Ο διαλογισμός γίνεται μόδα από τους χίπις που διαδηλώνουν για αγάπη και ειρήνη. Το 1974 ανοίγει στη Νέα Υόρκη το περίφημο Studio 54 και μαζί του η εποχή της disco, του στρετς και της λύκρα. Η Gloria Vanderbilt κάνει δημοφιλή τα εφαρμοστά στρετς τζιν παντελόνια. Το 1977 το κίνημα του πανκ από τη Μεγάλη Βρετανία φέρνει δερματίνες, καρφιά, παραμάνες και ρούχα από βινύλ.

Τα φορέματα είναι φαρδιά, με ψυχεδελικά εμπριμέ αλλά και floral prints. Τσιγγάνικες φούστες, χαμηλόμεσες, πολύ κοντές ή πολύ μακριές. Πολύ κοντά σορτς (hotpants) αλλά και παντελόνια που φαρδαινούν από το γόνατο και κάτω, το λεγόμενο παντελόνι καμπάνα.

Το πέτο στα πουκάμισα είναι μεγάλο, άλλοτε στρογγυλό και άλλοτε μυτερό. Τζιν και t-shirts, τοπ που δένουν στο λαιμό, ολόσωμες φόρμες, στράπλες φορέματα σε ίσια γραμμή-σωλήνα (tubedresses). Ζώνες με τεράστιες αγκράφες διακοσμούν τους γοφούς, κολιέ από χάντρες, παγιέτες, σατέν κολάν, τεράστιοι ασημένιοι κρίκοι στα αυτιά.



3.4.9 1980-1990

Η δεκαετία της υπερβολής. Οι ώμοι φαρδαίνουν, οι βάτες κυριαρχούν και η σειρά «Δυναστεία» κάνει την Alexis Colby πρότυπο μόδας. Η γυμναστική γίνεται μόδα και το αθλητικό look βγαίνει και εκτός γυμναστηρίου.

Είναι η εποχή των super - models και του καταναλωτισμού. Η γυναίκα κυνηγάει την καριέρα και γίνεται οικονομικά ανεξάρτητη. Ο Lacroix φέρνει το μπαρόκ, ο Alaïa με τα πλεκτά του αγκαλιάζει το γυναικείο σώμα τονίζοντας τα κατάλληλα σημεία του, η Donna Karan χρησιμοποιεί το στρετς στα καλσόν και στα πουκάμισα body διευκολύνοντας την εργαζόμενη γυναίκα, Φούστες τύπου lambda, τουτού, μίνι φούστες, κολάν, τεράστια φαρδιά t-shirts, ξεβαμμένα τζιν, σκισμένα τζιν, μπουφάν τζιν, κοντά jackets, βάτες, φαρδιά τεράστια μπουφάν, τοπ από δίχτυ, τοπ και φορέματα με τον ένα ώμο έξω, φαρδιές παντελόνες, αθλητικές φόρμες και αθλητικά κορμάκια. Φούστες balloon, τεράστια μανίκια αλλά και μανίκια νυχτερίδα.

Γκέτες, γάντια με κομμένα δάχτυλα, γάντια από δαντέλα, φιόγκοι στα μαλλιά, στέκες, πολύχρωμα γυαλιά, κονκάρδες, τεράστιες ζώνες, πλαστικά βραχιόλια, μακριά κολιέ, χρωματιστά καλσόν.



3.4.10 1990-2000

Ξεκίνησε η μόδα του «δεύτερου χεριού» αγορών. Gothic, Cyberpunk και Hip-Hop fashion κάνουν το ντεμπούτο τους στη δεκαετία που διανύσαμε. Μετά την υπερβολή έρχεται η απλότητα.

Η σιλουέτα ελευθερώνεται και δεν μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ένα συγκεκριμένο στυλ. Νέοι σχεδιαστές κάνουν την εμφάνισή τους με την Βρετανία να κατέχει τα πρωτεία στην ανάδειξη δημιουργικών ανθρώπων. Ο John Galliano, ο Alexander McQueen και η Stella McCartney είναι το νέο αίμα. Ο Tom Ford αναλαμβάνει τον οίκο Gucci και τον απογειώνει, ενώ οι οίκοι Prada, D&G, Blumarine καθιερώνονται στο στερέωμα της μόδας.

Η Kate Moss είναι αναμφισβήτητο το πρόσωπο της δεκαετίας. Ενσωματώνει την απλότητα, την ιδιαιτερότητα, τη μοναδικότητα και γίνεται μούσα πολλών σχεδιαστών, τραγουδιστών, ζωγράφων. Επειδή η μόδα έχει πολλά πρόσωπα και πολλές επιλογές, η μοναδικότητα και η προσωπικότητα είναι αυτά που χαρακτηρίζουν το στυλ του καθενός. Περιοδικά όπως The Face, Dazed&Confused, I-D, Ten, Another Magazine, Wallpaper εναλλάσσουν στυλ και φτιάχνουν μόδα.

Τα περιοδικά μόδας αυξάνονται και εμφανίζονται και οι πρώτες εκπομπές μόδας στη τηλεόραση, που όμως δε θα κρατήσουν για πολύ.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα gadget της νέας τεχνολογίας είναι τα νέα αξεσουάρ. Επίσης διάσημες σταρ του εξωτερικού κάνουν μόδα αντικείμενα και ρούχα που φορούν χωρίς να είναι διαχρονικά, καθώς αλλάζουν πολύ γρήγορα.



ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το ένδυμα δεν απασχόλησε μόνο τους ειδικούς ή και άλλους επιστήμονες, φιλόσοφους και καλλιτέχνες, αλλά έγινε η καθημερινή σκέψη των περισσότερων ανθρώπων σχεδόν όλων των εποχών από την προϊστορία του ανθρώπινου γένους μέχρι σήμερα, με την πεποίθηση ότι θα συνεχίσει να τους απασχολεί στο μέλλον.

Η διαφορετική εξέλιξη που παρουσιάζει το ένδυμα από τόπο σε τόπο και από εποχή σε εποχή επηρεάστηκε σημαντικά από τις πρώτες ύλες, που είχαν οι άνθρωποι στη διάθεσή τους, από τις αντιλήψεις για την ηθική που διέφεραν από τάξη σε τάξη, από λαό σε λαό, από φυλή σε φυλή και από τις ιδιαίτερες συνθήκες, που έζησαν στην κοινωνία τους.

Ο Shakespeare στον «Κοριολανό» του γράφει:

«Αν σωπαίναμε και δε μιλούσαμε, τα ρούχα μας και η κατάσταση του σώματός μας, θα πρόδιδαν τη ζωή που ζούμε».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Λαγάκου Ν. Η ενδυμασία δια μέσου των αιώνων. εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 1998
2. Ερευνητές. Αρχαία Ρώμη
3. Ερευνητές. Ζωή στο Μεσαίωνα
4. Gerard Walter. Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2007
5. Guillemette Andrew. Η καθημερινή ζωή στην Αίγυπτο τον καιρό των πυραμίδων, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2000

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

1. <http://www.conpolis.eu/Byzantio>
2. <http://www.ebooks.edu.gr>
3. <http://www.e-seleno.gr>
4. <http://www.estia.hua.gr>
5. <http://www.schoolpress.sch.gr>
6. <http://www.tmth.edu.gr>
7. <http://www.users.sch.gr>
8. <http://www.vizantinoistorika.blogspot.com>
9. <http://www.history-illustrated.weebly.com>
10. <http://www.exploringbyzantium.gr>